



Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

«Σχολή Οικονομικών & Διοικητικών Επιστημών»

Μ.Π.Σ.

«Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών»

Διπλωματική Εργασία

**«Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από
την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς
Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία»**

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ (Α.Μ. 00296)

Επιβλέπων καθηγητής : «Ευστράτιος Κυπριωτέλης»

Πρέβεζα, «Ιούνιος» «2024»



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή (συγγραφέας / δημιουργός) που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης, ο συγγραφέας / δημιουργός εκχωρεί στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής του διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα / δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, μεταφόρτωση (downloading), ανάρτηση (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα / δημιουργού. Ο συγγραφέας / δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών δικαιωμάτων.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

«Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία»

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ (Α.Μ. 00296)

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής
«Ευστράτιος Κυπριωτέλης»
Λέκτορας
Τμ Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής
«Γιώργιος Κόλιας»
Επίκ. Καθηγητής
Τμ Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής
«Ειρήνη Τριάρχη»
Καθηγητής - Σύμβουλος
Τμ Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

«Ευχαριστώ θερμά τον Καθηγητή μου Ευστράτιο Κυπριωτέλη για την υποστήριξη και την ουσιαστική καθοδήγηση, στήριξη και εμπύχωση σε όλα τα στάδια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην οικογένεια μου για τη συμπαράσταση και ηθική στήριξη και ιδιαίτερος στον μπαμπά μου που με ενέπνευσε, υποστηρίζοντας σε όλη του τη ζωή ότι, η γνώση είναι το μόνο πράγμα που δεν θα σου πάρουν ποτέ πίσω»



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Πρόλογος

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να παρουσιάσει τις επιδράσεις από την υγειονομική κρίση και πόσο αυτή διαμόρφωσε και ανέτρεψε τα πάντα γύρω μας τόσο στο τομέα του εμπορίου καθ' εαυτό όσο και συνολικότερα τον τρόπο συμπεριφοράς των αγορών, μετέβαλλε τις οικονομικές ισορροπίες, την πολιτική, διαμόρφωσε το μοντέλο δόμησης των παραγωγικών προτύπων και ανέτρεψε τις ανθρώπινες σχέσεις και ανθρώπινες δραστηριότητες ατομικά και συλλογικά.

Τόσο οι ιδιαίτερες συνθήκες της πανδημίας όσο και η έλλειψη προετοιμασίας από τη μεριά των οργανισμών και θεσμών να προλαμβάνουν και να διαχειρίζονται κάλλιστα τέτοιου είδους παγκόσμιες κρίσεις όξυναν την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση και διεύρυναν την κοινωνική ανισότητα. Οι κυβερνήσεις αποδεδειγμένα έχουν πάρει δραματικά μέτρα προκειμένου να μετριάσουν τις συνέπειες από την πανδημία, η οποία έχει αποδείξει ότι τα εθνικά κράτη είναι καλύτερα εξοπλισμένα να ανταποκρίνονται σε μία επιδημία. Είναι γεγονός ότι η εμφάνιση του κορωνοϊού απεκάλυψε την αβεβαιότητα της παγκοσμιοποίησης, ενισχύοντας το εθνικό κράτος, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα την αναγκαιότητα ενός ισχυρού κρατικού συγκεντρωτισμού που θα διαχειρίζεται τις κρίσεις. Η πανδημία ανέδειξε την αλληλένδετη σχέση τέτοιας εμβέλειας υγειονομικών φαινομένων όπως η πανδημία του covid 19 που βιώσαμε με φαινόμενα επίσης έκτακτης ανάγκης όπως η κλιματική κρίση, οι περιβαλλοντικές αλλαγές, η ενεργειακή κρίση, ανέδειξε επίσης την διακρατική αλληλοσυσχέτιση και την ανάγκη της οικουμενικής αντιμετώπισης μεγάλων ζητημάτων.

Η πανδημία επιτάχυνε την τεχνολογική εξέλιξη, η οποία δεν περιορίστηκε μόνο στην τηλεκπαίδευση και τη τηλεργασία αλλά συνέβαλλε μέσω εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών covid 19 στην προστασία της υγείας των πολιτών. Ωστόσο ταυτόχρονα έθεσε και ιδεολογικά διλήμματα των ισορροπιών ανάμεσα στις τυπικές ελευθερίες των



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

αστικών δημοκρατιών σε σχέση με τις νέες προκλήσεις που δημιουργούν τα περιοριστικά μέτρα που επιλέγουν οι εθνικές Κυβερνήσεις καθ' υπόδειξη και του ΠΟΥ και τα οποία αμφισβητούν ακόμη και τα θεμελιακά συνταγματικά δικαιώματα. Φυσικά με όλα αυτά μαζί, έθεσε και νέους κανόνες στο τομέα των εργασιακών σχέσεων. Είναι γνωστό ότι η πανδημία δημιούργησε μία τεράστια οικονομική κρίση τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Η αναστολή λειτουργίας μεγάλου μέρους της μικρο και μακροοικονομίας με τις εφοδιαστικές αλυσίδες να επηρεάζονται αρνητικά δεν άφησε εξίσου ανεπηρέαστα τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα που ήδη δοκιμάζονταν από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές λιτότητας. Μεσούσης των εξελίξεων αυτών, η απότομη ενεργειακή κρίση το 2021 προμήνυε τον κίνδυνο μιας νέας παγκόσμιας ύφεσης κυρίως στην εξαρτημένη ΕΕ.

Η Ελλάδα τη χρονική στιγμή που ενέσκηψε η πανδημία, βρίσκονταν στα πρώτα βήματα της επανεκκίνησης της καταπονημένης οικονομίας μετά την έξοδό της από τα Μνημόνια. Ενώ από την άλλη, προβληματισμό προκαλεί η ιδεολογική και γεωπολιτική επιλογή της Ελλάδας, να απαλλαγεί τάχιστα από τους λιγνίτες σπένδοντας να εφαρμόσει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία που βαδίζει με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης με συνέπεια να πληγεί από τις εξελίξεις¹.

Με όλες τις αλλαγές που έφερε ο SARS-CoV-2 και την συνέχεια τόσο του πολέμου στην Ουκρανία όσο και του πολέμου ανάμεσα στη Χαμάς και το Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας, παρατηρούμε να αλλάζουν γύρω μας διαρκώς οι γεωπολιτικοί συσχετισμοί και να οξύνονται οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι.

Η Κίνα ξανά έρχεται στο προσκήνιο όπως και άλλες νέες περιφερειακές δυνάμεις, γεωπολιτικά και οικονομικά σταδιακά να αναβαθμίζονται, αναζητώντας και διεκδικώντας το ρόλο τους εντός της νέας πραγματικότητας.

¹ Τραυλός, Τζανετάτος, Δ., 2023. *Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης και Εργασία*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σελ. 22-25



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

Από την άλλη βλέπουμε μια Ευρώπη σε αμηχανία, αδύναμη να αντιμετωπίσει όλες αυτές τις γεωπολιτικές αλλαγές, μία Ευρώπη που μπορεί να ενισχυθεί μέσω της περαιτέρω ενιαιοποίησής της.

Η κρίση που βιώνουμε σήμερα όντως μπορεί να μετατραπεί σε μία ευκαιρία να αλλάξουμε πορεία. Η επιδημία ήταν η αφύπνιση για την ανάγκη της μεταρρύθμισης, της διαμόρφωσης και της επανεξέτασης των πολιτικών του εμπορίου, το οποίο θα συμμορφώνεται με τους περιβαλλοντικούς περιορισμούς και με τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι μια ευκαιρία ώστε να μπορέσουμε να καλυτερέψουμε τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων ανά το κόσμο. Είναι μια ευκαιρία για ένα πιο δίκαιο διεθνές εμπόριο, το οποίο αποτελεί ένα πολύ ισχυρό εργαλείο για να συνεισφέρει αποκλειστικά στην οικονομική ευημερία και κατ'επέκταση στη κοινωνική συνοχή.

Λέξεις – Κλειδιά: ΠΟΕ, δασμοί, αναπτυσσόμενες οικονομίες, διεθνοποίηση, προκλήσεις, αποπαγκοσμιοποίηση, υγειονομική κρίση, ανισότητες, διεθνείς οικονομικές κρίσεις, φτώχεια, Κριτική Εμπορικό Σύστημα, κοινωνική συνοχή.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

«Free Trade and how does the economic crisis resulting from the health crisis affect the data regarding the history of International Trade and what are the effects on the International Economy»

Abstract

This thesis aims to present the effects of the health crisis and how it shaped and overturned everything around us both in the field of trade itself and in general the way markets behave, changed economic balances, politics, shaped the model of constriction of production models and overturned human relations and human activities individually and collectively.

Both the particular circumstances of the pandemic and the lack of preparation on the part of organizations and institutions to prevent and manage such global crises have exacerbated the existing, economic situation and widened social inequality. Governments have proven to have taken dramatic steps to mitigate the effects of the pandemic, which has shown that nation states are better equipped to respond to an epidemic. It is a fact emergence of the uncertainty of globalization, strengthening the nation state, while highlighting the necessity of strong state centralization to manage crises. The pandemic highlighted the interrelated relationship of such far-reaching health phenomena as the covid 19 pandemic that we experienced with also emergency phenomena such as the climate crisis, environmental the transnational interrelation and the need to address major issues globally.

The pandemic accelerated technological development, which was not limited to distance learning and teleworking, but also contributed through covid 19 contact tracing applications to the protection of citizens' health. At the same time, however it posed ideological dilemmas of the balance between the formal freedoms of bourgeois democracies in relation to the new challenges posed by the restrictive measures



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

chosen by national governments at the suggestion of the WHO, which even challenge fundamental constitutional rights.

Of course, with all this together, it also set new rules in the field of industrial relation. It is well know that the pandemic created a huge economic crisis both globally and nationally. The shutdown of much of the micro and macro economy, with supply chains negatively affected, did not leave equally unaffected labor and social rights already tested by neoliberal austerity policies. In the midst of these developments, the sharp energy crisis in 2021 foreshadowed the risk of a new global recession, especially in the dependent EU.

At the time of the pandemic, Greece was in the first steps of restarting the overworked economy after its exit from the Memorandums. On the other hand, Greece's ideological and geopolitical choice to quickly get rid of lignite is causing concern, rushing to implement the European Green Deal that is moving towards the goals of sustainable development, thus being hit by developments.

With all the changes brought about by SARS-COV-2 and the continuity of both the war in Ukraine and the war between Hamas and Israel in the Gaza Strip, we are witnessing a constant change in geopolitical correlations around us and intensifying geopolitical risks.

China is again coming to the fore as other new regional powers, geopolitically and economically, are gradually being upgraded, seeking and claiming their role within the new reality. On the other hand, we see a Europe in perplexity, unable to cope with all these geopolitical changes, a Europe that can be strengthened through its further integration.

The crisis we are experiencing today can indeed be turned into an opportunity to change course. The epidemic was a wake –up call to the need to reform, formulate and review trade policies, which comply with environmental restrictions and with human rights, is on opportunity to be able to improve the lives of millions of people



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

around the world. It is an opportunity for fairer international trade, which is a very powerful tool to contribute exclusively to economic prosperity and thus to social cohesion.

Keywords: WTO, duties, developing economies, internationalization, challenges, deglobalization, health crisis, inequalities, international financial crises, poverty, Critical Trade System, social cohesion.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

Συντομογραφίες

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΞΕ	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
ΑΚΕ	Αφρική Καραϊβική Ειρηνικός
ΓΣΔΕ	Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΟΕ	Διεθνής Οργανισμός Εμπορίου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΖΕΣ	Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΜΣΙ	Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών
ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΕ	Πολυεθνική Επιχείρηση
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΣΣΑ	Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης
ΥΧΕ	Υπερόντιες Χώρες και Εδάφη
ASEAN	Association of South – East Asian Nations
APEC	Asia – Pacific Economic Cooperation
CEFTA	Central European Free Trade Area



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

DSSI	Debt Service Suspension Initiative
ECCL	European Company Case Law
ESM	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας
FAO	Food and Agriculture Organization
GAFAM	Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
GATS	Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο των Υπηρεσιών
G.S.P.	Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων
NAFTA	North America Free Trade Association
NATO	Οργανισμός Συμφώνου Βορείου Ατλαντικού
PEPP	Pandemic Emergency Purchase Programme
RMEK	Ρήτρα του Μάλλον Ευνοούμενου
RRF	Recovery and Resilience Facility
TRIPS	Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
WEF	World Economic Forum



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Περιεχόμενα

Πρόλογος	v
Abstract.....	viii
Συνοπτομογραφίες.....	xi
Περιεχόμενα.....	xiii
Πίνακας Διαγραμμάτων.....	xv
Πίνακας.....	xvi
Εισαγωγή	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1.1 Η σημασία του Διεθνούς Εμπορίου	6
1.2 Θεωρητικές προσεγγίσεις του Διεθνούς Εμπορίου	7
1.2.1 Μερκαντιλισμός.....	7
1.2.2 Η Κλασική Θεωρία για το Διεθνές Εμπόριο.....	8
1.2.3 Η Νεοκλασική Θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου.....	10
1.2.4 Η Θεωρία του Στρατηγικού Εμπορίου.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
2.1 Η εξέλιξη των εμπορικών συναλλαγών	12
2.1.1 Ο Χρυσός Κανόνας.....	12
2.1.2 Η Μετάβαση στο Ελεύθερο Εμπόριο.....	15
2.1.2.1 Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	15
2.1.2.2 Η Συμφωνία της GATT.....	16
2.1.2.3 Η Από τη ΓΣΔΕ στον ΠΟΕ.....	24
2.1.2.4 Ο γύρος της Ντόχα.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
3.1 Η Ε.Ε. και οι Αναπτυσσόμενες χώρες.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

4.1 Οι Διεθνείς – Πολυεθνικές Εταιρείες.....	33
4.1.1 ΑΞΕ.....	34
4.2 Οι Προκλήσεις του Διεθνούς Εμπορίου.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
5.1 Ο Αντίκτυπος της πανδημίας.....	41
5.2 Επιπτώσεις της πανδημίας στην οικονομία και στο Διεθνές Εμπόριο	43
5.2.1 Μέτρα της Ε.Ε. ενάντια των συνεπειών της Υγειονομικής Κρίσης.....	51
5.2.2 Η Δράση του Δ.Ν.Τ. μετά τη Κρίση και οι λοιποί Δρώντες.....	54
5.3 Η Όξυνση της Φτώχειας	55
5.4 Σύγχρονες Προκλήσεις του Διεθνούς Εμπορίου.....	57
5.5 Η Ενεργειακή και Επισιτιστική Κρίση.....	59
Επίλογος.....	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	65



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα	1.1	Εξαγωγές Εμπορευμάτων Εμπορικών Δυνάμεων , 2013	23
Διάγραμμα	1.2	Εξαγωγές Υπηρεσιών, Εμπορικών Δυνάμεων, 2013	24
Διάγραμμα	2.1	Εξαγωγές Υπηρεσιών Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης, 2021	46
Διάγραμμα	2.2	Εξαγωγές Προϊόντων Ετήσιος Ρυθμός Αύξησης, 2021	46
Διάγραμμα	3.1	ΑΞΕ (Παγκόσμιες Εισροές)	49
Διάγραμμα	3.2	ΑΞΕ (Εκροές Οικονομιών), 2022	50
Διάγραμμα	4.1	Μερίδιο των Κονδυλίων του ΜΑΑ	52



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας	1.1	Πολυμερών Διαπραγματεύσεων (ΓΣΔΕ)	21
---------	-----	-----------------------------------	----

Εισαγωγή

Ένα από τα κύρια ζητήματα που αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης της διεθνούς πολιτικής οικονομίας είναι η σύνδεση του ελεύθερου εμπορίου με την ευημερία και την ειρήνη. Οι παραδοχές των κλασικών Adam Smith και David Ricardo, ότι το εμπόριο αποτελεί πηγή ευημερίας και συμβάλει στην ανάπτυξη μιας χώρας είναι παραδεκτές έως σήμερα. Στη παραδοχή αυτή στηρίχθηκε άλλωστε το μεταπολεμικό διεθνές εμπορικό σύστημα. Το πρώτο κεφάλαιο αναλύει τη σημασία του ελεύθερου εμπορίου και παρουσιάζονται με συνοπτικό τρόπο τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που αποκομίζουμε. Ωστόσο το γεγονός ότι, μέσα στο χρόνο το ελεύθερο εμπόριο αμφισβητείται από τη θεωρητική προσέγγιση του мерκαντισμού, του κομμουνισμού και του προστατευτισμού αποδεικνύει ότι δεν απομακρυνθήκαμε από τις απομονωμένες αγορές των εθνικών κρατών².

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι βασικές θεωρίες του διεθνούς εμπορίου, όπου σύμφωνα με τους κλασσικούς οικονομολόγους της φιλελεύθερης σχολής και τη Σμιθιανή θεωρία, επωφελές εμπόριο είναι αυτό βάση του «απόλυτου πλεονεκτήματος» ενώ ο David Ricardo αναπτύσσει τη θεωρία του στη λογική του «συγκριτικού πλεονεκτήματος» αφού το διεθνές εμπόριο καθορίζεται από τη διαφορά της παραγωγικότητας και της εργασίας που στο ρικαρδιανό υπόδειγμα αποτελεί και το μοναδικό συντελεστή της παραγωγής. Ωστόσο η σχέση ανάμεσα στο ελεύθερο εμπόριο και στους παραγωγικούς συντελεστές, αποτέλεσε το κεντρικό σημείο των θεωριών για το εμπόριο. Η θεωρία των νεοκλασικών Eli Heckscher και Bertil Ohlin (H-O) εκτός της εργασίας εισάγει και άλλους παραγωγικούς συντελεστές όπως τη γη και το κεφάλαιο. Στηρίζεται στη θεωρία ότι το Διεθνές Εμπόριο συνδέεται με την αλληλεπίδραση των αναλογιών των διαθέσιμων παραγωγικών συντελεστών των χωρών και με την αναλογία που αυτοί χρησιμοποιούνται για να παραχθούν διαφορετικά αγαθά. Προϋπόθεση αποτελεί, πέρα από την ελεύθερη μετακίνηση των συντελεστών ανάμεσα στους κλάδους, την ίδια τεχνολογία και τις ίδιες προτιμήσεις των καταναλωτών μεταξύ των χωρών τόσο ότι, τα κράτη είναι προικισμένα με διαφορετικές αναλογίες στους συντελεστές που είναι διαθέσιμοι στη παραγωγή όσο και ότι οι διάφοροι κλάδοι διακρίνονται από διαφορετικές απαιτήσεις αυτών. Όμως

² Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 34



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

στη πράξη δε λαμβάνονται υπόψη ούτε βασικές παραδοχές του εμπορίου ούτε οι αδυναμίες του, ενώ δεν είναι πάντα εφικτή η πλήρης κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής ανάμεσα στις χώρες, ειδικά στη βραχυχρόνια περίοδο. Οι Samuelson & Stolper (1941), βασίστηκαν στη θεωρία των αναλογιών υποστηρίζοντας ότι, το ελεύθερο εμπόριο ευνοεί τους παραγωγικούς συντελεστές σε αφθονία έναντι αυτούς σε στενότητα³.

Την πιο ισχυρή θεωρία ωστόσο αναλύουν οι Spencer & Bredner (2008), με κύριο χαρακτηριστικό την κρατική παρέμβαση στις οικονομικές πολιτικές κάθε κράτους ιδιαίτερα στους τομείς της βιομηχανίας και της τεχνολογίας⁴.

Με το τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου ανεδείχθη το πρόβλημα της νομισματικής εξυγιάνσεως των χωρών που υπέστησαν τις πιο βαριές επιπτώσεις του στις οικονομίες τους. Η περίοδος πληθωρισμού που ακολούθησε παγκοσμίως σχηματίστηκε από την ανάγκη για τη «νομισματική σταθεροποίηση», την αποκατάσταση των εσωτερικών νομισματικών ισορροπιών και τη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών⁵. Ακολουθεί, στο δεύτερο κεφάλαιο η ιδιαίτερη αναφορά στην εποχή του χρυσού και στην επάνοδο στο «χρυσού κανόνα» τον πρώτο μηχανισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Μέσα από την ιστορική ανασκόπηση γίνεται η προσέγγιση της πρώιμης μορφής του διεθνούς νομισματικού συστήματος (ΔΝΤ) με στόχο να αποτρέψει τις υποτιμήσεις του νομίσματος που οδήγησαν στη Μεγάλη Ύφεση (1929). Επίσης παρουσιάζεται αναλυτικά ο απότοκος από τη διάσκεψη του Bretton Woods (1944) η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ) στην οποία συμφώνησαν τόσο οι ΗΠΑ

³ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 35-36

⁴ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 36

⁵ Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, «Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τραπεζής της Ελλάδος», Αθήνα 1978

Διαθέσιμο στο : https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/Πρώτο_Παγκόσμιο_Πόλεμο.pdf



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

επιδιώκοντας την εξάλειψη των φραγμών στα βιομηχανικά προϊόντα λόγω της βιομηχανικής τους υπεροχής όσο και οι Βρετανοί που δεν επιθυμούσαν να χάσουν στο παιχνίδι των διαπραγματεύσεων. Αποτέλεσε ουσιαστικά την καθιέρωση του πλαισίου κανόνων για την πραγμάτωση του διεθνούς εμπορίου από το 1948 μέχρι τη δημιουργία του ΠΟΕ (1994). Ο σκοπός ήταν η εγκαθίδρυση ενός συστήματος ελεύθερου και πιο δίκαιου εμπορίου που θα επιτυγχάνονταν με τις συνεχείς μειώσεις των εμποδίων και δασμών. Η ΓΣΔΕ συνέβαλε θετικά στην εξάπλωση και την ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου μέσα από τις απελευθερωμένες διεθνείς εμπορικές συναλλαγές. Η σημαντική μείωση των δασμών στις ανερχόμενες μεγάλες οικονομίες μέσω της συμφωνίας και τα υψηλά ποσοστά αύξησης στο παγκόσμιο εμπόριο στη διάρκεια των δεκαετιών 1950 και 1960 απέδειξαν τη θετική επίδραση του πολυμερούς εμπορικού συστήματος στις οικονομικές και εμπορικές μεταρρυθμίσεις, το οποίο αναμφισβήτητα λειτούργησε ως μοχλός για την οικονομική μεγέθυνση παγκοσμίως ⁶.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ίδρυση του ΠΟΕ, αποτελεί θεσμικά, το κυριότερο νέο στοιχείο του Γύρου της Ουρουγουάη. Σκοπός του οργανισμού είναι η καθιέρωση του φιλελευθερισμού στο εμπόριο. Ωστόσο μέσα από την εξέλιξη που διαδραματίζεται τόσο με την υλοποίηση των εμπορικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες προάγουν ανάπτυξη όσο και με την εγκαθίδρυση σταθερών και ισότιμων εμπορικών σχέσεων σε όλο τον κόσμο, η ατζέντα που ετέθη στο επίκεντρο της δραστηριότητας του ΠΟΕ επεκτείνεται πέρα από συμφωνίες που κρίθηκαν πριν 20-30 χρόνια κυρίως στους δασμούς, στην άρση των εμποδίων και τους φραγμούς, δίνοντας έμφαση στη σημασία του εμπορίου σε στόχους βιώσιμης ανάπτυξης σε τομείς όπως η μείωση της φτώχειας, η υγεία, η εκπαίδευση, το περιβάλλον⁷. Η ρητορική ότι το διεθνές εμπόριο

⁶ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 37

⁷ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαργιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 303



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

συμβάλει στη σύγκλιση μεταξύ των ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, διότι αποτελεί εκείνον το παράγοντα που απομειώνει το χάσμα μεταξύ των δύο οικονομιών είχε επικρατήσει για πολλές δεκαετίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση όπως και άλλες μεγάλες συμφωνίες υποστήριζαν την άρση όλων των εμποδίων του διεθνούς εμπορίου ενώ στο πλαίσιο της πολιτικής της συνεργασίας με τις αδύναμες περιοχές η Ένωση στοχεύει μέσα από πολιτικές, δράσεις και πρωτοβουλίες όπως αναλύονται στο τρίτο κεφάλαιο, την αποφυγή της περαιτέρω περιθωριοποίησής τους.

Στο επόμενο κεφάλαιο προσεγγίζονται τα πρώιμα χαρακτηριστικά της διεθνοποίησης της παραγωγής όπως διαφάνηκαν τον 19^ο αιώνα και ειδικότερα μετά το τέλος του Β΄Π.Π. και τη διάσκεψη του Bretton Woods, με την εξάπλωση των αμερικάνικων επιχειρήσεων μέσω των ΑΞΕ οι οποίες αντικατέστησαν, την έως τότε ισχυρότερη δύναμη, τη Βρετανία. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ροών είχε κατεύθυνση τις αναπτυγμένες χώρες ενώ την τομεακή σύνθεση των εξερχόμενων ΑΞΕ αποτελούσε κυρίως ο τομέας της μεταποίησης. Η φιλελευθεροποίηση των αγορών που υιοθετήθηκε από όλες σχεδόν τις οικονομίες οδήγησε τη παραγωγή στις αναπτυσσόμενες χώρες με σημαντικότερη το άνοιγμα της αγοράς της Κίνας. Σημαντική ήταν επίσης η συμβολή των καινοτομιών στη τεχνολογία, των εξελίξεων στις μεταφορές και στις επικοινωνίες και της παγκοσμιοποίησης της χρηματοπιστωτικής αγοράς αποτελώντας τις αλλαγές που μετέβαλαν τη παγκόσμια οικονομία⁸. Επειδή οι τρέχουσες συνθήκες έχουν μεταβληθεί έως σήμερα σε έναν κόσμο που διαφέρει πολύ από αυτόν του 1994, ιδιαίτερα με τις νέες συνθήκες όπως διαμορφώθηκαν στο διεθνές εμπόριο με την ενεργειακή κρίση, την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τις επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης του COVID-19 είναι φανερό ότι υπάρχει ανάγκη δημιουργίας ενός νέου καθεστώτος του διεθνούς εμπορίου. Η ιστορική εμπειρία έχει αποδείξει ότι σε περιόδους οικονομικής κρίσης

⁸ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 63-64



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

υπάρχουν επιπτώσεις στο ελεύθερο εμπόριο και στην ανάγκη για διεθνής συνεργασία, ωστόσο η αδυναμία του πλαισίου του υπάρχοντος καθεστώτος του Διεθνούς Εμπορίου ήταν ορατή ακόμη και πριν τη πανδημία, μέσω μονομερών μέτρων που είχαν υιοθετηθεί από τις ΗΠΑ ή μέσω ανατροπών στη γεωστρατηγική συμπεριφορά στη Κίνα, όπως αναλύονται στο τέταρτο κεφάλαιο. Οι λύσεις θα πρέπει να βρεθούν μέσω του ΠΟΕ και της ώθησης για νέα εγχειρίδια κανόνων τη στιγμή που ο Γύρος της Ντόχα από το 2001 δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Το πέμπτο κεφάλαιο ξεκινά με την αναφορά στον αντίκτυπο της πανδημίας σήμερα και αναλύει τις επιπτώσεις στην οικονομία και στο διεθνές εμπόριο γενικότερα. Αμέσως μετά απαριθμίζονται τα γενναία μέτρα στήριξης που ελήφθησαν σε ενωσιακό και παγκόσμιο επίπεδο για την αντιστάθμιση των συνεπειών της πανδημίας, ενώ στη συνέχεια αναφέρονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Διεθνές Εμπόριο φτάνοντας στο σημερινό ζητούμενο για μια νέα ρύθμιση σύγχρονης εμπορικής ατζέντας που θα κατευθύνεται σε θέματα περιβάλλοντος και κοινωνικής συνοχής. Κλείνοντας γίνεται εκτενέστερη αναφορά των συνθηκών όπως διαμορφώθηκαν από την επιρροή της υγειονομικής κρίσης, την φτώχεια, την ενεργειακή και επισιτιστική κρίση ενόψει και του Ουκρανικού.



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.1 Η σημασία του Διεθνούς Εμπορίου

Το διεθνές ή παγκόσμιο εμπόριο αποτελεί το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών όλων των χωρών που πωλείται πέρα από τα εθνικά σύνορα σε μια χρονική περίοδο.

Η ανάγκη των κοινωνιών να συναλλάσσονται διαφάνηκε από όταν άρχισαν να δημιουργούνται οι πολιτισμένες κοινωνίες. Βασικό λόγο εμφάνισής του αποτέλεσε η αδυναμία αυτάρκειας της εγχώριας αγοράς σε αγαθά, η οποία οδηγούσε στην συναλλαγή μεταξύ των χωρών προκειμένου την ικανοποίηση των αναγκών των πολιτών τους. Σήμερα οι χώρες μετέχουν στο διεθνές εμπόριο για δύο σημαντικούς λόγους από τους οποίους επωμίζονται σημαντικά οφέλη. Αρχικά επειδή διαφέρουν η μία από την άλλη είτε αφορά τους πόρους τους, είτε τη τεχνολογία και εξειδικεύονται στα αγαθά που παράγουν αποτελεσματικότερα, το ελεύθερο εμπόριο διευρύνει την επιλογή του καταναλωτή να έχει πρόσβαση σε ποικιλία αγαθών δεύτερον, για να ωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας που παρέχουν στις χώρες το κίνητρο για εξειδίκευση και συναλλαγές, ώστε να μπορούν να καταναλώνουν ένα πλήρες φάσμα αγαθών με χαμηλότερο κόστος⁹.

Στα οφέλη του ελεύθερου εμπορίου προστίθενται η διάδοση της τεχνολογίας και η αύξηση του ανταγωνισμού που αποτρέπει το μονοπώλιο¹⁰.

Το εμπόριο διαχωρίζεται σε διακλαδικό, η δομή του οποίου μεταξύ των προϊόντων διαφορετικού παραγωγικού κλάδου καθορίζεται από τις διαφορές μεταξύ των χωρών. Συνεπώς μία χώρα που εξειδικεύεται και αφθονεί στη παραγωγή κάποιων προϊόντων βάση του συγκριτικού πλεονεκτήματος το οποίο αντανακλά θα τα ανταλλάσσει με

⁹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 200

¹⁰ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 35



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

αυτά ενός άλλου κλάδου. Η ύπαρξη του εμπορίου διπλής κατεύθυνσης διαφοροποιημένων προϊόντων υπό την επίδραση των οικονομιών κλίμακας οι οποίες αποτρέπουν κάθε χώρα να παράγει μια πλήρη σειρά προϊόντων από μόνη της καλείται ενδοκλαδικό εμπόριο. Το ενδοκλαδικό εμπόριο αφορά την ανταλλαγή των προϊόντων εντός του ίδιου κλάδου¹¹.

1.2 Θεωρητικές προσεγγίσεις του Διεθνούς Εμπορίου

1.2.1 Μερκαντισμός

Από όταν εμφανίστηκαν τα σύγχρονα εθνικά κράτη οι Κυβερνήσεις έβλεπαν με σκεπτικισμό τις εμπορικές σχέσεις ανησυχώντας για την επίδραση του ανταγωνισμού των ξένων προϊόντων στην ανάπτυξη των εγχώριων επιχειρήσεων και κλάδων. Στο χώρο της οικονομικής πολιτικής των κρατών κατά τη διάρκεια του 16^{ου}, 17^{ου}, 18^{ου} αιώνα επικρατούσε το δόγμα του «Μερκαντισμού». Βασικά στοιχεία του αποτέλεσαν «ο έντονος εθνικισμός και η άποψη ότι ο σχεδιασμός της οικονομικής δραστηριότητας πρέπει να είναι μέσο για την επίτευξη των σκοπών του Κράτους»¹². Ο Μερκαντισμός διαμορφώθηκε τον 16^ο -17^ο αιώνα, την περίοδο που εμφανίστηκε στην Ευρώπη ο απολυταρχισμός αρχικά στη Γαλλία με χαρακτηριστικό παράδειγμα της απολυταρχικής εξουσίας του Λουδοβίκου. Το οικονομικό σύστημα του Μερκαντισμού ταυτίζονταν απόλυτα με την αντίληψη ότι το κράτος πρέπει να επεμβαίνει, να ελέγχει και να επιβάλλει τους όρους που προστατεύουν τα συμφέροντα του. Κατά συνέπεια τα Κράτη θα έλεγχαν το εμπόριο με τις άλλες χώρες μειώνοντας σημαντικά τις συναλλαγές παγκοσμίως δεδομένων και των διαθέσιμων μέσων μεταφοράς της εποχής, ενώ χαρακτηριστικό αποτελούσε η διαμόρφωση των

¹¹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 222-223

¹² Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 23



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

εμπορικών σχέσεων με τη χρήση βίας ή απειλής μεταξύ των κρατών προκειμένου την επιβολή των όρων για τη προστασία των συμφερόντων του δυνατότερου¹³.

Προκειμένου να κατανοήσουμε τη στάση των Μερκαντιλιστών αρκεί να λάβουμε υπόψη ότι πλούτο μιας χώρας αποτελούσαν ο άργυρος και ο χρυσός που έπρεπε να βρίσκονταν συγκεντρωμένα στα χέρια του κράτους και να μην αποτελούν μέσο συναλλαγής στα χέρια των ιδιωτών με άλλα εμπορεύματα η πληρωμή των οποίων θα μείωναν τον πλούτο του κράτους¹⁴.

1.2.2 Η Κλασική Θεωρία για το Διεθνές Εμπόριο

Η Αρχή του Απόλυτου Πλεονεκτήματος του Adam Smith

Ο Μερκαντιλισμός ως σχολή σκέψης έσβησε οριστικά μετά τη δημοσίευση του βιβλίου του Adam Smith «ο Πλούτος των Εθνών» όπου αρχίζει η επιστήμη των οικονομικών. Ο θεμελιωτής του κλασικού φιλελευθερισμού (1723-1790) αντέκρουσε τις απόψεις των Μαρκεντιλιστών, οι οποίες δεν ήταν ενάντια στο εμπόριο αλλά σύμφωνα με αυτές οι εμπορικές σχέσεις θα βρίσκονται υπό τον έλεγχο του Κράτους¹⁵.

Το σπουδαίο αυτό έργο αποτέλεσε τη βάση για τη σύγχρονη οικονομική σκέψη αλλά και για τη θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου. Η βασική θεωρία του Smith ήταν η φυσική εναρμόνιση των αντικρουόμενων συμφερόντων μιας κοινωνίας. Οι αντιθέσεις στα συμφέροντα όπως υπάρχουν ανάμεσα στις διάφορες οικονομικές μονάδες μιας οικονομίας μετασχηματίζονται μέσω των δυνάμεων της ελεύθερης αγοράς χωρίς κρατικές παρεμβάσεις, όπως καθορίζονται από την προσφορά και τη ζήτηση. Έτσι και στο εξωτερικό εμπόριο εάν ελεύθερες οι οικονομικές μονάδες επέλεγαν πως θα

¹³ Λυμπερόπουλος, Κ. & Τζαναβάρας, Β, & Σαλαμούρα, Μ., 2015. *Στρατηγικές Διεθνούς και Εξαγωγικού Μάρκετινγκ*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kalipos.gr σελ. 15

¹⁴ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 23

¹⁵ Λυμπερόπουλος, Κ. & Τζαναβάρας, Β, & Σαλαμούρα, Μ., ο.π. σελ. 16



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

χρησιμοποιήσουν το εισόδημα τους χωρίς κρατικές παρεμβάσεις τότε το εμπόριο θα ήταν επωφελές για κάθε χώρα που συμμετέχει στο διεθνή καταμερισμό¹⁶. Στόχος του ήταν να αποδείξει ότι το εμπόριο αυξάνει την ευημερία όλων των χωρών που έπαιρναν μέρος σε αυτό βάση της αρχής του απόλυτου πλεονεκτήματος, με το καταμερισμό της εργασίας σύμφωνα με το οποίο τα κράτη εξειδικεύονται στη παραγωγή συγκεκριμένων αγαθών τα οποία παράγουν αποδοτικότερα (με λιγότερες μονάδες εργασίας) έναντι μιας άλλης χώρας και στη συνέχεια τα ανταλλάσσουν μέσω της διενέργειας του διεθνούς εμπορίου προκειμένου να καλυφθούν οι καταναλωτικές ανάγκες των χωρών¹⁷.

Η Αρχή του Συγκριτικού Πλεονεκτήματος του David Ricardo

Κύρια συνεισφορά στη θεωρία του ελεύθερου εμπορίου αποτέλεσε η Ρικαρτιανή θεωρία, η οποία ξεκινάει από τη βασική σκέψη του Smith και ισχυροποιείται με βάση τη θεωρία του «συγκριτικού πλεονεκτήματος»¹⁸. Είναι προφανές ότι όταν μία χώρα δεδομένου των ειδικών ικανοτήτων και συνθηκών έχει απόλυτο πλεονέκτημα από ότι μια άλλη χώρα σε ένα προϊόν και η άλλη χώρα εξειδικεύεται σε ένα άλλο προϊόν τότε το διεθνές εμπόριο είναι αμοιβαία επωφελές και για τις δύο χώρες. Υπάρχει όμως η περίπτωση μια χώρα να διαθέτει το απόλυτο πλεονέκτημα σε όλους τους κλάδους της παραγωγής και η άλλη να είναι λιγότερο παραγωγική. Επομένως εάν μια χώρα εξειδικεύεται μεταφέροντας μονάδες εργασίας από την παραγωγή εκείνη που δεν έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην άλλη παραγωγική διαδικασία χωρίς κόστος, τότε και οι δύο χώρες θα κερδίσουν από την εμπορική δραστηριότητα και ταυτόχρονα η παγκόσμια παραγωγή θα αυξηθεί¹⁹.

¹⁶ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 59

¹⁷ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., ο.π. σελ. 69

¹⁸ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 41

¹⁹ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., ο.π. σελ. 63-66



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Ωστόσο στο Ρικαρδιανό υπόδειγμα, το οποίο χρησιμοποίησε ο Ricardo για να υποστηρίξει το ελεύθερο εμπόριο και ειδικότερα την άρση των δασμών που αποθάρρυναν τις εισαγωγές τροφίμων στην Αγγλία ενάντια στο Νόμο των Σιτηρών που επέβαλλαν οι γαιοκτήμονες ώστε να αποφύγουν τις συνέπειες της μείωσης των τροφίμων που σημειώθηκε μετά το πόλεμο²⁰ ο μοναδικός συντελεστής παραγωγής που παρουσιάζεται είναι η εργασία, όπως και στην περίπτωση της θεωρίας του απόλυτου πλεονεκτήματος, καθώς τότε ήταν η αρχή της βιομηχανικής επανάστασης στην Αγγλία και ο συντελεστής «κεφάλαιο» δεν ήταν αισθητός στην παραγωγική διαδικασία.

1.2.3 Η Νεοκλασική Θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου

Το Θεώρημα Heckscher-Ohlin(1920-1930)

Όταν όμως το Διεθνές Εμπόριο επηρεάζεται από τις διαφορές στους πλουτοπαραγωγικούς πόρους όπως γη κεφάλαιο, θεωρία που ανέπτυξαν Η-Ο, εισάγοντας πάνω από έναν συντελεστή έως τώρα παραγωγής τότε η δομή του εμπορίου διαμορφώνεται από τις διαφορές στις σχετικές ποσότητες των παραγωγικών συντελεστών²¹.

«Το θεώρημα Η-Ο, εξηγεί πως το διεθνές εμπόριο σχετίζεται με την αλληλεπίδραση των αναλογιών που είναι διαθέσιμοι οι συντελεστές παραγωγής στις διάφορες χώρες και στην αναλογία στην οποία χρησιμοποιούνται για την παραγωγή διαφορετικών αγαθών^{22, 23}». Έτσι μια χώρα πλούσια σε κεφάλαιο θα εξειδικευτεί στην παραγωγή και θα εξάγει αγαθά εντάσεως κεφαλαίου, ενώ τα λιγότερα αναπτυγμένα κράτη με

²⁰ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 141

²¹ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 36

²² Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 36

²³ Krugman, P. & Obstfeld, M., ο.π. σελ. 109



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

σχετική αφθονία εργασίας «θα εξειδικευτούν στην παραγωγή αγαθών εντάσεως εργασίας»²⁴.

Σύμφωνα με τη θεωρία η διάρθρωση του διεθνούς εμπορίου αντανάκλα τη σχετική διαθεσιμότητα των συντελεστών των διάφορων χωρών, ευνοώντας το συντελεστή που βρίσκεται σε διαθεσιμότητα και επιδρώντας αρνητικά σε εκείνον που βρίσκεται σε ανεπάρκεια. Προβλέπεται ότι, υπό προϋποθέσεις οι αμοιβές των συντελεστών παραγωγής, εξισώνονται ανάμεσα στις χώρες που μετέχουν στο διεθνές εμπόριο²⁵.

Το Θεώρημα Samuelson – Stolper (1941)

Ο Paul Samuelson βασιζόμενος στη βασική θεωρία των Η-Ο, υποστήριξε ότι «οι κάτοχοι των άφθονων συντελεστών παραγωγής μιας χώρας ωφελούνται από το ελεύθερο εμπόριο, ενώ οι κάτοχοι των σπάνιων συντελεστών παραγωγής ζημιώνονται»²⁶. Έτσι εξηγείται γιατί κάποια εγχώρια προϊόντα είναι πιο προστατευτικά ενώ άλλα πιο ανοικτά στο διεθνές εμπόριο. Σε ένα ιδανικό υπόδειγμα, το διεθνές εμπόριο θα επέφερε εξίσωση των τιμών των συντελεστών παραγωγής μεταξύ των χωρών, λόγω της ανταλλαγής που δημιουργείται από τη ροή των συντελεστών παραγωγής οι οποίοι βρίσκονται ενσωματωμένοι στα αγαθά που ανταλλάσσονται και της στενότητας που δημιουργείται σε εκείνον το παραγωγικό συντελεστή που χρησιμοποιείται περισσότερο με αποτέλεσμα την αύξηση της τιμής του. Στην πραγματικότητα όμως εξαιτίας των διαφορών στο απόθεμα των πόρων, των εμποδίων που διέπουν το εμπόριο και των διαφορών στη τεχνολογία δεν παρατηρείται η απόλυτη εξίσωση των τιμών τους. Συγκριτικά το θεώρημα των Η-Ο επικεντρώνεται στην αλληλεπίδραση των αναλογιών των διαθέσιμων παραγωγικών συντελεστών, ενώ οι Samuelson και Stolper υποστηρίζουν ότι επωφελούνται οι

²⁴ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.g σελ. 36

²⁵ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 36

²⁶ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 149



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

παραγωγικοί συντελεστές που αφθονούν έναντι αυτών που βρίσκονται σε στενότητα²⁷.

1.2.4 Θεωρία του Στρατηγικού Εμπορίου (Spencer & Bredner, 2008)

Σύμφωνα με τις απόψεις της προερχόμενης από τη ρεαλιστική προσέγγιση, θεωρίας αυτής, το κράτος δεν πρέπει να παραμένει ουδέτερο για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας ενώ δίνει έμφαση στο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσα από τη βιομηχανική στόχευση. Η εθνική ευημερία λοιπόν και ιδιαίτερα η βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη μπορούν να προαχθούν απαραίτητα μέσα από τη κρατική παρέμβαση. Ενδεικτική περίπτωση αυτής της θεωρίας αποτελούν οι νέες Νοτιοανατολικές βιομηχανοποιημένες οικονομίες²⁸. Οι οικονομικές πολιτικές επίσης της Κίνας ερμηνεύονται μέσα από τη προσέγγιση του οικονομικού εθνικισμού στο πυρήνα του οποίου βρίσκεται το κράτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1 Η εξέλιξη των εμπορικών συναλλαγών

2.1.1 Ο χρυσός κανόνας

Μετά το Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι χώρες βρέθηκαν αντιμέτωπες με το πρόβλημα της νομισματικής εξυγιάνσεως. Δεδομένου των βαρύτατων οικονομικών επιπτώσεων και του πληθωρισμού, προσπαθούσαν να διατηρήσουν την εσωτερική και εξωτερική ισορροπία, ως στόχους της οικονομικής πολιτικής των ανοικτών οικονομιών. Δεδομένου ότι, ο «χρυσός κανόνας» έπαυσε να λειτουργεί με την έναρξη του Α΄ΠΠ αφού η διεξαγωγή του προϋπόθετε τεράστιες ποσότητες σε χρήμα τέθηκε το ζήτημα της βάσης στην οποία θα θεμελιώνονταν η νομισματική εξυγιάνση. Εν

²⁷ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 36

²⁸ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 36



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

τέλει επικράτησε η επάνοδος στο χρυσό κανόνα παρότι επρόκειτο για ένα νομισματικό σύστημα εξαρτώμενο μεν από την ασταθή αξία του χρυσού η οποία επηρεάζεται εξαιτίας των μεταβολών στο κόστος παραγωγής του ή στον όγκο του αλλά δεν έπαψε να λειτουργεί σταθεροποιητικά στη παγκόσμια οικονομία συγκρατώντας το πληθωρισμό²⁹. Και τη πρώτη περίοδο της εποχής του χρυσού (1870-1914) σηματοδοτεί, η ανάκληση στο Βρετανικό Κοινοβούλιο μακροχρόνιων περιορισμών της εξαγωγής χρυσού από την Βρετανία³⁰, ομοίως η επάνοδος του χρυσού ξανά από την Αγγλία (1925), επηρέασε τη κατεύθυνση στο διεθνές περιβάλλον της νομισματικής πολιτικής και όλα τα κράτη διαδοχικά καθιέρωσαν σταθερή σχέση των νομισμάτων τους προς τον χρυσό.

Στην ουσία εφαρμόστηκαν δύο κανόνες συστημάτων, εκείνος του αποθέματος χρυσού και του συναλλάγματος χρυσού. Τα περισσότερα κράτη εφάρμοσαν το κανόνα συναλλάγματος χρυσού. Στην ουσία το γεγονός ότι δεν πρόκειται για τη κοπή και κυκλοφορία χρυσών νομισμάτων αλλά η σύνδεση μεταξύ των νομισμάτων και του χρυσού καθιερώθηκε με κανόνα συναλλάγματος χρυσού, κυρίως δολαρίου απέτρεψε το κίνδυνο της έντονης στενότητας του χρυσού λόγω της αύξησης της ζήτησής του. Το ζήτημα του καθορισμού των ισοτιμιών των νομισμάτων λόγω της επανόδου του χρυσού, οδήγησε τις περισσότερες χώρες στη σταθεροποίηση με υψηλότερη τιμή σε σχέση με τη προπολεμική περίοδο και συνεπώς στην υποτίμηση των νομισμάτων τους. Αντίστοιχα, για την Ελλάδα η επάνοδος στο χρυσό κανόνα πραγματοποιήθηκε μέσω του κανόνα συναλλάγματος χρυσού, συνδέοντας τη δραχμή με την αγγλική λίρα. Το κατευθυνόμενο ουσιαστικά νομισματικό σύστημα από τις ΗΠΑ δεδομένου ότι τα περισσότερα συστήματα εφάρμοσαν κανόνα δολαρίου

²⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, «Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τραπεζικής της Ελλάδος», Αθήνα 1978

Διαθέσιμο στο : https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/Πρότο_Παγκόσμιο_Πόλεμο_.pdf

³⁰ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 375



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

έδωσαν τη δυνατότητα ως ένα βαθμό στις Ηνωμένες Πολιτείες να καθορίζουν την αξία του νομίσματός τους ανεξάρτητα από τη διεθνή κίνηση του χρυσού³¹.

Ο «κανόνας του χρυσού» μεταβλήθηκε ύστερα από τη συμφωνία του Bretton Woods, το 1944, καθιερώνοντας το δολάριο ως το μοναδικό μετατρέψιμο νόμισμα σε χρυσό. Το νέο σύστημα προέβλεπε την υποχρέωση κάθε χώρας να διατηρεί σταθερή τη συναλλαγματική ισοτιμία εντός καθορισμένης τιμής, προβλέποντας απόκλιση 1% σε σχέση με το χρυσό. Σκοπός ήταν να διαμορφωθεί ένα προβλέψιμο διεθνές περιβάλλον συναλλαγών. Το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών εγκαταλείφθηκε (Νίξον, 1971), με την αποχώρηση των ΗΠΑ και τη λήξη της σχέσης μεταξύ δολαρίου και χρυσού. Η απορρύθμιση του διεθνούς νομισματικού συστήματος οφείλεται στην υποχώρηση των ΗΠΑ από τη δυνατότητα του αποτελεσματικού ελέγχου της παγκόσμιας οικονομίας και είχε ως συνέπεια τη μετάβαση από τις σταθερές σε κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες. Η κύρια αιτία που οι ΗΠΑ κατήργησαν το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών υπήρξε η χρηματοδότηση των πολέμων όπου εμπλέκονταν και διεξήγαγαν ανά το πλανήτη.

Η ιστορία έχει δείξει ότι «η οικονομία μίας χώρας λειτουργεί καλύτερα με ένα νόμισμα που αποτελεί αξιόπιστο μέτρο της αξίας»³². Μετά την ανάκαμψη από τις επιπτώσεις του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και μέχρι που εγκαταλείφθηκε ο χρυσός κανόνας, καταγράφηκε μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης για τις ΗΠΑ 4,2%. Εν συνέχεια και μέχρι την πανδημία το ποσοστό του ρυθμού ανάπτυξης κυμαίνονταν στα 2,7% που σημαίνει, ότι εάν είχαμε διατηρήσει το επί εποχής χρυσού ποσοστό ρυθμού ανάπτυξης θα ωφελούνταν η πραγματική οικονομία³³.

³¹ Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, «Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τραπεζής της Ελλάδος», Αθήνα 1978

Διαθέσιμο στο : https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/Πρότο_Παγκόσμιο_Πόλεμο.pdf

³² Forbes, S., 2023. Φιλελεύθερος, Philenews, «Χρυσός: Η Απαγορευμένη Θεραπεία»

Διαθέσιμο στο:

<https://www.philenews.com/oikonomia/article/1295493/chrisos-i-apagorevmeni-therapia>

³³ Forbes, S., Ο.Π.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

2.1.2 Η Μετάβαση στο Ελεύθερο Εμπόριο

2.1.2.1 Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Στην προσπάθεια δημιουργίας οικονομικών συνθηκών διεθνώς που θα βελτίωναν την οικονομία όλων των χωρών μέσα από τη διεθνή συνεργασία, συντάχθηκαν και υπογράφηκαν τα Άρθρα Συμφωνίας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) τον Ιούλιο του 1944, από τους εκπροσώπους των 44 χωρών στη διάσκεψη του Bretton woods³⁴.

Ο βασικός σκοπός του Δ.Ν.Τ. προκειμένου να εξασφαλιστεί η σταθερότητα στις διεθνείς πληρωμές³⁵, ήταν να αποφευχθούν καταστροφικά οικονομικά γεγονότα όπως μία επανάληψη της κρίσης του μεσοπολέμου, μία εμπειρία που καλώς ή κακώς είχε πείσει τους θεμελιωτές του ΔΝΤ ότι οι κυμαινόμενες ισοτιμίες ήταν υπεύθυνες για την κερδοσκοπική αστάθεια και επιδρούσαν αρνητικά στο διεθνές εμπόριο³⁶. Οι θεμελιωτές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στόχευαν στη δημιουργία ενός διεθνούς νομισματικού συστήματος που θα ενθάρρυνε τις συναλλαγές μέσω του αναγκαστικού καθορισμού των σταθερών ισοτιμιών στα νομίσματα των χωρών έναντι του δολαρίου και της αμετάβλητης τιμής του, έναντι του χρυσού. Παράλληλα θα δημιουργούσαν συνθήκες ευελιξίας για να πετύχουν οι χώρες την εξωτερική ισορροπία χωρίς να θυσιάσουν οι εσωτερικοί τους στόχοι. Για την επίτευξη του στόχου αυτού το ΔΝΤ προέβλεπε χρηματοδοτικές διευκολύνσεις στις χώρες με ελλείμματα καθώς και αναπροσαρμογή των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Τέτοιες ανατιμήσεις ή υποτιμήσεις προβλέπονταν σε καταστάσεις θεμελιώδους ανισορροπίας μιας οικονομίας και ειδικά των χωρών που πλήττονταν από μια μόνιμη δυσμενή

³⁴ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 388

³⁵ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 493

³⁶ Krugman, P. & Obstfeld, M., ο.π. σελ. 389



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

μεταβολή της διεθνούς ζήτησης των προϊόντων τους και χωρίς την υποτίμηση θα βρίσκονταν αντιμέτωπες με τη μακροχρόνια ανεργία και τα εξωτερικά ελλείμματα³⁷.

Το σύστημα του Bretton Woods, μετά την αποτελεσματική του λειτουργία κατά τις δύο πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες εισέρχεται από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 σε περίοδο πτώσης³⁸. Σε αυτό συνέβαλε η μακροοικονομική πολιτική των ΗΠΑ όπως διαμορφώθηκε από τα γεγονότα της περιόδου 1965-1968. Η επεκταμένη δημοσιονομική πολιτική των ΗΠΑ προκάλεσε την ανάγκη υποτίμησης του δολαρίου. Οι φόβοι από την επικείμενη υποτίμηση, ενθάρρυνε την κερδοσκοπική εκροή κεφαλαίων από τίτλους δολαρίων και την αλματώδη αύξηση της προσφοράς του χρήματος των άλλων χωρών. Η ολοένα αύξηση της ποσότητας του χρήματος από την Αμερική δημιούργησε πληθωριστικές αυξήσεις τόσο για την ίδια όσο και για τις άλλες χώρες, οι οποίες στα τέλη της δεκαετίας του '60 διαπίστωσαν ότι αναγκάζονταν να εισάγουν ξένο πληθωρισμό, συνθήκες που οδήγησαν στη κατάρρευση του διεθνούς νομισματικού συστήματος του Bretton Woods: οι ΗΠΑ εγκαταλείπουν το Μάρτιο του 1973 τόσο τη μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό όσο και το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών των νομισμάτων των χωρών έναντι του δολαρίου³⁹.

Από την ίδια διάσκεψη καθιερώθηκε και ο θεσμός της Παγκόσμιας Τράπεζας με σκοπό την ανοικοδόμηση των κατεστραμμένων οικονομιών⁴⁰.

2.1.2.2 Η Συμφωνία της GATT

³⁷ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 389-390

³⁸ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 75

³⁹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 411

⁴⁰ Krugman, P. & Obstfeld, M., ο.π. σελ. 388



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Στο Bretton Woods εκφράστηκε η επιθυμία για τη δημιουργία ενός οργανισμού διεθνούς εμπορίου υπό την αιγίδα του οποίου θα πραγματοποιούνταν οι διεθνείς συναλλαγές. Ωστόσο το 1947, 23 χώρες αρκέστηκαν στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου η οποία προοριζόταν να αποτελούσε απλώς μία προσωρινή συμφωνία μέχρι να δημιουργούταν ο ΔΟΕ, του οποίου ο χάρτης συζητείτο την εποχή εκείνη στην Αβάνα, όπου θα έθετε τις βασικές αρχές για τη λειτουργία του και θα ρύθμιζε τη συμπεριφορά των κρατών στο διεθνές εμπόριο⁴¹. Η αποτυχία ίδρυσης του ΔΟΕ λόγω μη επικύρωσης του από τις ΗΠΑ, μετέτρεψε τη συμφωνία σε μία «Διεθνή Οργάνωση» που εξουσίαζε το ελεύθερο εμπόριο έως το 1994⁴². Μαζί με τους δύο υπόλοιπους οργανισμούς η ΓΣΔΕ «επιδίωξε να διατηρήσει τις παγκόσμιες εμπορικές συναλλαγές ανοιχτές, αποτρέποντας έτσι τα συμβαλλόμενα μέρη από την υιοθέτηση προστατευτικών πολιτικών, περιορισμοί οι οποίοι συνέβαλλαν στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο»⁴³. Η ΓΣΔΕ ή GATT χρησιμοποιούνταν ως πλαίσιο των εμπορικών διαπραγματεύσεων παρέχοντας τους κανόνες που καθόριζαν την διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου έτσι ώστε «να επέλθει άνοδος του βιοτικού επιπέδου, επίτευξη πλήρους απασχόλησης, αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης και ανταλλαγή αγαθών»⁴⁴. Για την επίτευξη των ανωτέρω, η GATT επέβαλλε στα κράτη την υποχρέωση να προχωρήσουν σταδιακά στην απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου και να απορρίψουν τη πολιτική της απομόνωσης και παράλληλα επέτρεπε την ελεύθερη διακίνηση των αγαθών και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας από άτομα⁴⁵. Η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου αποσκοπούσε στην αξιοποίηση των ωφελειών

⁴¹ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β΄ Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 290

⁴² Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β΄ Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 376

⁴³ Μαραβέγιας, Ν., 2016. *Ευρωπαϊκή Ένωση Δημιουργία Εξέλιξη Προοπτικές*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική σελ. 323

⁴⁴ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β΄ Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 290

⁴⁵ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., ο.π. σελ. 290



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

της διεθνούς οικονομίας με την πραγμάτωση των τακτών πολυμερών διαπραγματεύσεων ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη, γνωστές ως «γύροι» που έπαιρναν το όνομά τους από το τόπο που ελάμβαναν χώρα και αφορούσαν αρχικά την κατάργηση των δασμών και εν συνέχεια το σύνολο του εμπορίου⁴⁶. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη προπολεμική περίοδο οι δασμοί κυμαίνονταν σε υψηλά ποσοστά του 40% , με αυξανόμενη τάση στη περίοδο που σημειώθηκε η μεγάλη οικονομική κρίση 1929-1933 κατά 50% ενώ τη περίοδο μετά το Β παγκόσμιο πόλεμο σημειώθηκαν συνεχείς μειώσεις των δασμών οι σημαντικότερες των οποίων πραγματοποιήθηκαν μέσα από τις διαπραγματεύσεις του πλαισίου της ΓΣΔΕ. Από το 1947 έχουν πραγματοποιηθεί οκτώ γύροι εντός του πλαισίου της ΓΣΔΕ καταγράφοντας μείωση μέσου σταθμικού δασμού ως αποτέλεσμα αυτών, για τις βιομηχανικές χώρες ποσοστό 3,5%. Ασυμμετρία ωστόσο παρουσίασε η μείωση των δασμών ανάμεσα στα προϊόντα, ενώ άλλα εξαιρέθηκαν από τις αρχικές ρυθμίσεις της GATT⁴⁷. Μετέπειτα, βάση της συμφωνίας του Γύρου της Ουρουγουάης οι ρυθμίσεις του οργανισμού του παγκόσμιου εμπορίου θα επεκταθούν, από τα βιομηχανικά στα γεωργικά προϊόντα, στις υπηρεσίες, στα υφαντουργικά προϊόντα και σε άλλους τομείς⁴⁸. Ασυμμετρία επίσης υπάρχει και μεταξύ των κρατών. Έτσι στα μέσα της δεκαετίας του 1960 σημειώνονταν υψηλότεροι δασμοί στην Ιαπωνία έναντι της Ευρώπης και των ΗΠΑ⁴⁹.

Το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων που τέθηκε σε ισχύ από το 1971 προέβλεπε ασυμμετρική μείωση των δασμών μεταξύ των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Αφορά ένα σύστημα που προέβλεπε την ευνοϊκή δασμολογική μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών που δίνονταν, από τις αναπτυγμένες χώρες, χωρίς

⁴⁶ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. ο.π. σελ. 290

⁴⁷ Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 52

⁴⁸ Μπαμπάνας, Π., ο.π. σελ. 53

⁴⁹ Μπαμπάνας, Π., ο.π. σελ. 53



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ανταποδοτικότητα και διακρίσεις ώστε να αυξηθούν τα εξαγωγικά τους εισοδήματα και να προωθηθεί η εκβιομηχάνισή τους. Ωστόσο εξαιρούνταν βιομηχανικά εξαγωγικά προϊόντα μεγάλης σπουδαιότητας για τα αναπτυσσόμενα κράτη όπως, τα υφαντουργικά και τα πετρελαιοειδή καθώς και κάποια γεωργικά⁵⁰.

Οι αρχικές δασμολογικές και εμπορικές συμφωνίες των 23 πρώτων ιδρυτικών χωρών είχε ως αποτέλεσμα 45.000 δασμολογικές παραχωρήσεις οι οποίες είχαν επίπτωση στο ένα πέμπτο ήτοι περίπου δέκα δισεκατομμύρια δολάρια στη παγκόσμια αξία του εμπορίου και τέθηκαν σε ισχύ στις 30 Οκτωβρίου 1949 μέσα από ένα πρωτόκολλο προσωρινής δήλωσης⁵¹. Ωστόσο για να προστατευθεί η αξία των συμφωνηθέντων δασμολογικών παραχωρήσεων έπρεπε η αποδοχή από τα συμβατικά μέλη να επισπευτεί στη βάση του εθελοντικού χαρακτήρα της συμφωνίας⁵² που μόνο ως de facto διεθνής οργανισμός αναγνωρίζονταν από τη θεωρία⁵³. Στην ουσία η ΓΣΔΕ αποτελούσε, μέχρι την ίδρυση του ΠΟΕ τη μοναδική πολυμερή πράξη που όριζε ένα σύστημα αναγνωρισμένων διεθνώς κανόνων του διεθνούς εμπορίου⁵⁴.

Η επιτυχία της μακρόχρονης λειτουργίας της ΓΣΔΕ από το 1948 έως το 1994 για τη σταδιακή απελευθέρωση των διεθνών οικονομικών ανταλλαγών, ιδίως μέσω της σταδιακής μείωσης των δασμολογικών εμποδίων είναι αναμφισβήτητη⁵⁵. «Σημαντική ήταν η μείωση που σημειώθηκε στις ανερχόμενες μεγάλες οικονομίες της Κίνας από 19,8% το 1996 σε 4,7% το 2012, της Ινδίας από 20,1% σε 7,0% και της Βραζιλίας από 13,8% σε 10,0%»⁵⁶.

⁵⁰ Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 53

⁵¹ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 37

⁵² Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 37

⁵³ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. ο.π. σελ. 292

⁵⁴ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 37

⁵⁵ Μαραβέγιας, Ν., 2016. *Ευρωπαϊκή Ένωση Δημιουργία Εξέλιξη Προοπτικές*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική σελ. 324

⁵⁶ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 37



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Η πολιτική της σταδιακής μείωσης των εισαγωγικών δασμών συνέβαλε στη διατήρηση σε υψηλά ποσοστά της αύξησης του παγκόσμιου εμπορίου στη διάρκεια των δεκαετιών 1950 και 1960 ίσο με 8% ετησίως ανά μέσο όρο. Τις αμέσως όμως επόμενες δεκαετίες η βαθιά ύφεση της διεθνούς οικονομίας οδήγησε στην καθιέρωση άλλων μορφών προστασίας, ενώ η Δυτική Ευρώπη και η Βόρεια Αμερική επιδίωξαν διμερείς συμβάσεις με τους ανταγωνιστές για την διαφύλαξη των συμφερόντων τους στα γεωργικά προϊόντα⁵⁷.

Η Συμφωνία που υπογράφηκε από τα 23 κράτη και περιλάμβανε 38 άρθρα, τα οποία εφαρμόζονταν τόσο στα κράτη που την υπέγραψαν όσο και σε αυτά που εισχώρησαν μεταγενέστερα⁵⁸, αποτέλεσε το κεντρικό σταθμό στο διεθνές εμπορικό σύστημα μέχρι τη πιο πρόσφατη συμφωνία που δημιούργησε τον ΠΟΕ⁵⁹. Ως τώρα έχουν πραγματοποιηθεί οι ακόλουθοι Γύροι: Γενεύης (1947), Ανεσί (1949), Τορκάι (1951), Γενεύης (1956), Γενεύης (Ντιλλόν 1960-61), Γενεύης (Κένεντυ (1964-67), Γενεύης (Τόκυο 1973-79), Γενεύης (Ουρουγουάη 1994), ενώ είναι σε εξέλιξη ο γύρος της Ντόχα από το 2001⁶⁰. Οι πέντε πρώτοι Γύροι, είχαν τη μορφή των «παράλληλων» διμερών διαπραγματεύσεων, στις οποίες κάθε χώρα διαπραγματευόταν ταυτόχρονα με περισσότερες από μία χώρες, διμερώς⁶¹. Τα εμπορικά πλεονεκτήματα των διαπραγματεύσεων σύμφωνα με την βασική αρχή της μη διάκρισης που θεμελιώνεται στο άρθρο I της GATT με την εφαρμογή, της «ρήτρας του Μάλλον Ευνοούμενου (ΡΜΕΚ)», επεκτείνονταν σε όλα τα κράτη επιβάλλοντας ίση μεταχείριση των προϊόντων των συμβαλλόμενων μερών ως προς δασμούς και επιβαρύνσεις κατά την

⁵⁷ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 37-38

⁵⁸ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 290

⁵⁹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 390

⁶⁰ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 291

⁶¹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 370



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

εισαγωγή και εξαγωγή⁶². Εξαιρέση από τη ΡΜΕΚ επιτρέπεται υπέρ του σχηματισμού τελωνειακών ενώσεων και ζωνών ελεύθερων συναλλαγών σε περιφερειακό επίπεδο, με σκοπό μακροπρόθεσμα την προαγωγή των στόχων περί απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου⁶³. Επειδή ωστόσο οι διμερείς διαπραγματεύσεις δεν εκμεταλλεύονταν πλήρως τις δυνατότητες του διεθνούς συντονισμού, ενώ τα οφέλη διαχέονταν και στις χώρες που δεν έκαναν καμία παραχώρηση, οι διαπραγματεύσεις εξελίχθηκαν σε πολυμερείς αμέσως μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου όπου τα εμπλεκόμενα κράτη μετά από διαπραγματεύσεις συμφωνούσαν σε μία συμβιβαστική πρόταση η οποία έκανε το γύρο όλων των κρατών μελών⁶⁴.

Πίνακας 1.1 Πολυμερείς διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ⁶⁵

Έτος	Γύρος	Θέμα	Χώρες
1947	Γενεύη	Δασμοί	23
1948	Αννecί	Δασμοί	13
1951	Τορκά	Δασμοί	38
1956	Γενεύη	Δασμοί	26
1960-61	Γενεύη(Dillon)	Δασμοί	26
1964-67	Γενεύη(Kennedy)	Δασμοί, αντι-ντάμπινγκ	62
1973-79	Γενεύη(Tokyo)	Κανόνες, υπηρεσίες, πνευματικά δικαιώματα	123
1986-94	Γενεύη(Uruguy)	Κανόνες, υπηρεσίες, πνευματικά δικαιώματα	123
2001	Ντόχα	Δασμοί, μη δασμολογικά εμπόδια, γεωργικά προϊόντα	159

Σπουδαίας σημασίας αποτέλεσε για το διεθνές εμπόριο ο Γύρος Κέννεντυ, το 1967, οι διαπραγματεύσεις του οποίου επέφεραν μείωση των δασμών όλων των κλάδων έως 50% των μεγαλύτερων βιομηχανικά χωρών, εκτός εκείνων οι δασμοί των οποίων παρέμειναν αμετάβλητοι. Συνολικά, το μέσο ύψος των δασμών στα βιομηχανικά

⁶² Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β΄ Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 298

⁶³ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., ο.π. σελ. 298

⁶⁴ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 39

⁶⁵ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 40



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

προϊόντα μειώθηκε 30% περίπου, παγκοσμίως. Στον 7^ο Γύρο του Τόκυο, που ξεκίνησε το 1973 έως το 1979, όπου συμμετείχαν 102 χώρες, διαπραγματεύσεις του διεθνούς εμπορίου αποτέλεσαν τα μη δασμολογικά μέτρα προστασίας όπως, οι εκουσιοι περιορισμοί εξαγωγών και οι τακτικές εμπορικές συμφωνίες. Ο Γύρος της Ουρουγουάη στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '90 υπήρξε μία από τις σημαντικότερες συμφωνίες υπέρ του διεθνούς εμπορίου, με την οποία δημιουργήθηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου το 1994⁶⁶, ⁶⁷. Όπως και οι διαπραγματεύσεις των δύο προηγούμενων Γύρων, ο Γύρος της Ουρουγουάη, μειώνει τους δασμούς σε διεθνές επίπεδο με το μέσο δασμό των ανεπτυγμένων χωρών να πέφτει κάτω από 40%. Επειδή ωστόσο τα δασμολογικά επίπεδα ήταν ήδη χαμηλά, το σημαντικότερο αποτελέσματα αυτής της μείωσης αποτελεί η πρωτοβουλία για την απελευθέρωση του εμπορίου στους δύο βασικούς τομείς της γεωργίας και των ενδυμάτων, όπου παρατηρούνται σημαντικές στρεβλώσεις. Ιδίως στο τομέα των προϊόντων υφαντουργίας το τέλος της Πολυϊνικής Συμφωνίας που προέβλεπε ποσοτώσεις στις εισαγωγές ως τον αποτελεσματικότερο μηχανισμό παρεμπόδισης των ελεύθερων εισαγωγών από χώρες με φθηνό κόστος, σήμαινε την σταδιακή κατάργηση όλων των ποσοτικών περιορισμών υπέρ του ελεύθερου εμπορίου, συμβάλλοντας στη διαρθρωτική μεταβολή του κλάδου. Τέλος, σημαντική ενέργεια στο πλαίσιο του Γύρου της Ουρουγουάη, αποτέλεσε ο προσδιορισμός ενός νέου συνόλου κανόνων, κυβερνητικών προμηθειών στα εισαγόμενα αγαθά⁶⁸.

⁶⁶ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 40

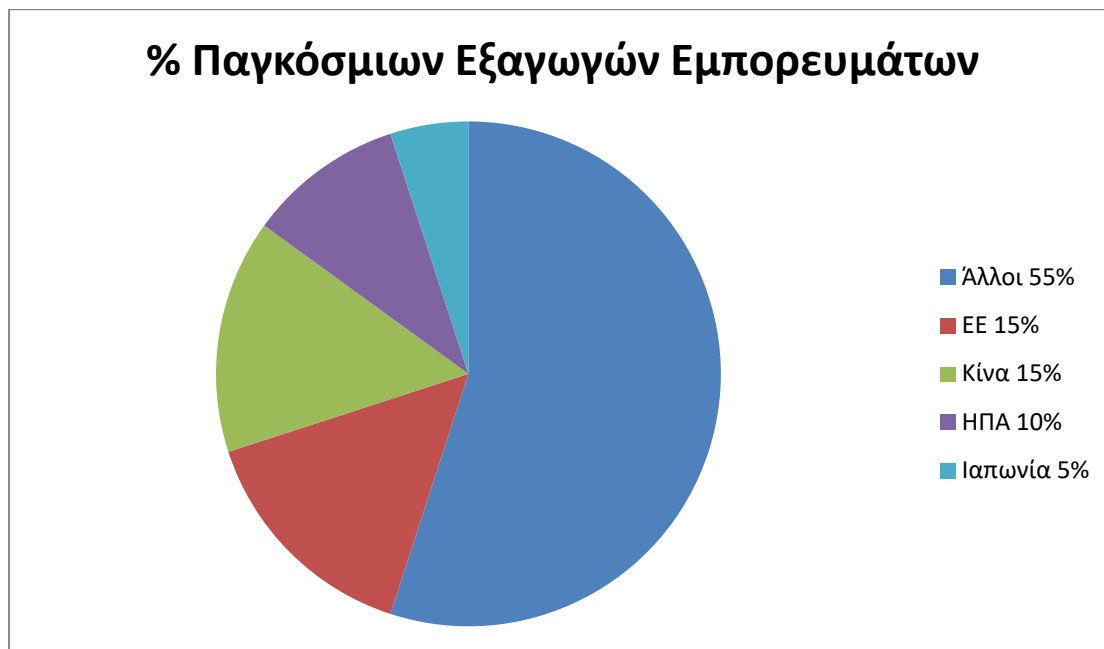
⁶⁷ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ.370

⁶⁸ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. ο.π. σελ.371



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»



Διάγραμμα 1.1 Μεγαλύτερες εμπορικές δυνάμεις (Εξαγωγές εμπορευμάτων, 2013)

Πηγή: Με βάση στοιχεία ΠΟΕ, Eurostat.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»



Διάγραμμα 1.2 Μεγαλύτερες εμπορικές δυνάμεις (Εξαγωγές υπηρεσιών, 2013)

Πηγή: Με βάση στοιχεία ΠΟΕ, Eurostat.

2.1.2.3 Από τη ΓΣΔΕ στον Παγκόσμιο Οργανισμό εμπορίου

Η δραστηριότητα της ΓΣΔΕ ενώ αποδεδειγμένα πέτυχε τη διεύρυνση του διεθνούς εμπορίου, τη φιλελευθεροποίησή του και την κατάργηση των μη δασμολογικών εμποδίων, λειτουργεί ταυτόχρονα ως ένα διαπραγματευτικό φόρουμ χωρίς να έχει την αρμοδιότητα να ασχοληθεί με τις σημαντικές περιπτώσεις του εμπορίου όπως, με τις τελωνειακές ενώσεις και προτιμησιακές εμπορικές συμφωνίες στις οποίες κατέληξαν κάποιες χώρες για τη μεταξύ τους μείωση των δασμών ή για την επίλυση των εμπορικών διαφορών μεταξύ των κρατών αποτελώντας ουσιαστικά ένα είδος συνδιαλλαγής⁶⁹. Με την ολοκλήρωση του γύρου της Ουρουγουάη, οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη σύνταξη ενός αναθεωρημένου κειμένου συμφωνιών καλύπτοντας ένα ευρύτερο πλαίσιο από αυτό της αρχικής συμφωνίας σε τομείς

⁶⁹ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 37



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

σχετικά με τα αγροτικά προϊόντα, τις υπηρεσίες και τα δικαιώματα πνευματικής βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αλλά και μονομερείς δεσμεύσεις κρατών μελών σε ειδικούς τομείς, όπως τη μείωση των δασμών και το άνοιγμα των αγορών για τις υπηρεσίες⁷⁰. Η επίτευξη της συμφωνίας από τις σημαντικότερες χώρες συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ το 1994 στο Μαρόκο, γέννησε το Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) αντικαθιστώντας την G.A.T.T.⁷¹.

Η αντικατάσταση αυτή δε σήμαινε ότι δεν ίσχυαν οι διατάξεις της GATT και τα αποτελέσματα των πολυμερών διαπραγματεύσεων αλλά ότι ενσωματώνονται πλέον στο κανονιστικό πλαίσιο του ΠΟΕ. Ωστόσο στη συμφωνία της GATT δεν συμπεριλαμβανόταν κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου υπηρεσιών, ήτοι άυλων αγαθών, όπως οι συμβουλευτικές και οι ασφαλιστικές δραστηριότητες, σε αντίθεση με τις νέες συμφωνίες που υιοθέτησε ο Γύρος της Ουρουγουάης και χρησιμεύουν έως σήμερα ως βάση μελλοντικών συνδιασκέψεων σε εμπορικές διαπραγματεύσεις⁷².

Η παράλειψη κανόνων για το εμπόριο υπηρεσιών στη GATT γινόταν όλο και πιο εμφανής, καθώς στις σύγχρονες οικονομίες παρατηρείται όλο και περισσότερο η μετατόπιση της παραγωγής από τα φυσικά αγαθά στην παροχή υπηρεσιών. Ιδίως στις ανεπτυγμένες χώρες δεν διακρίνεται μόνο μια τέτοιου είδους ευρεία μετατόπιση αλλά και μια μεταστροφή από το φυσικό κεφάλαιο στη «πνευματική περιουσία», η οποία προστατεύεται από ευρεσιτεχνίες και κατοχυρωμένα δικαιώματα.

Μεταξύ των 27 συνολικά Συμφωνιών συμπεριλαμβάνονται η Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο των Υπηρεσιών – GATS και η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου - TRIPS⁷³.

⁷⁰ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 291

⁷¹ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 378

⁷² Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 373

⁷³ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 292



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Πέρα λοιπόν της πολιτικής του περιορισμού των εμποδίων σε συνδυασμό με τις επιτρεπτές εξαιρέσεις, διευρύνονται οι σκοποί του ΠΟΕ επιδιώκοντας την ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών και τη καλύτερευση των συνθηκών που διεξάγεται το διεθνές εμπόριο τόσο για τα αγαθά όσο και για τις υπηρεσίες, την επένδυση στην αειφόρο ανάπτυξη, την επίτευξη της πλήρους απασχόλησης, την προστασία του περιβάλλοντος και την διασφάλιση των προοπτικών ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων κρατών⁷⁴.

Βασικό χαρακτηριστικό του νέου Οργανισμού αποτελεί η θεσμική του ολοκλήρωση και η εξέλιξή του σε έναν διεθνή οργανισμό με πλήρη υπόσταση⁷⁵.

Ο ΠΟΕ αποτελεί το μοναδικό διεθνή οικονομικό οργανισμό που διαχειρίζεται το σύνολο των πολυμερών συμφωνιών μεταξύ των κρατών, που δεσμεύουν τα κράτη-μέλη, εισάγει στο σύστημα του διεθνούς εμπορίου νέους τομείς συνεργασίας και υιοθετεί ένα σύστημα δικαιοδοτικής επίλυσης των εμπορικών διαφορών, το οποίο αποτελεί τη πιο σημαντική του νέα διάσταση⁷⁶.

Αρκεί να σκεφτούμε ότι, μία χώρα κατηγορεί μία άλλη για άδικο περιορισμό στις εισαγωγές προϊόντος με τη δεύτερη να αρνείται την κατηγορία. Πριν την ίδρυση του ΠΟΕ υπήρχαν τα διεθνή διαιτητικά δικαστήρια όπου θα είχε τη δυνατότητα να προσφύγει ο ενάγων, μια διαδικασία όμως ιδιαίτερα χρονοβόρα⁷⁷. Ο ΠΟΕ καινοτομεί και εισάγει το σύστημα Μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών προκαθορισμένων κανόνων και διαδικασιών, περιορίζοντας τους μηχανισμούς των μονομερών πράξεων άμυνας που υιοθετούσαν παλιότερα οι διάφορες χώρες επιφέροντας πολλές φορές

⁷⁴ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 291

⁷⁵ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., ο.π. σελ. 292

⁷⁶ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., ο.π. σελ. 291

⁷⁷ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ.373



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

αντίποινα από τις χώρες – στόχους⁷⁸ και δίνοντας τη δυνατότητα στα μέλη του ανεξαιρέτως της πολιτικής ή οικονομικής βαρύτητας τους, υποβολής καταγγελιών εικαζόμενων παραβιάσεων στους κανόνες του ΠΟΕ, αξιώνοντας αποζημίωση⁷⁹. Πρόκειται για έναν μηχανισμό διευθέτησης των διαφορών με μεγαλύτερη διαφάνεια, κατά δίκαιο και αμερόληπτο τρόπο⁸⁰, που θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό την αξιοπιστία του οργανισμού έναντι των κατηγοριών για υπονόμηση εθνικής κυριαρχίας.

Ένα παράδειγμα διαδικασίας διακανονισμού διαφορών εντός του πλαισίου του ΠΟΕ αποτέλεσε η περίπτωση διαμάχης των ΗΠΑ με τη Βενεζουέλα για την εισαγωγή βενζίνης⁸¹. Η Ε.Ε. ενεπλάκη σε 177 υποθέσεις ενώ σε άλλες 142 συμμετείχε με το καθεστώς παρατηρητή ως «τρίτο μέρος»⁸².

Κάποιες διαμάχες προσδοκείται ότι θα φτάσουν στα άκρα. Σε πολλές περιπτώσεις, η απειλή της παραπομπής μιας υπόθεσης στον ΠΟΕ οδηγεί σε διακανονισμό. Στη μεγαλύτερη πλειοψηφία των υπόλοιπων υποθέσεων, οι αποφάσεις του ΠΟΕ γίνονται αποδεκτές και οι χώρες συμμορφώνονται με τις υποδείξεις του⁸³.

Σήμερα ο ΠΟΕ απαριθμεί 164 μέλη που διεθνώς διεξάγουν το 96% από τις εμπορικές συναλλαγές με αξιοσημείωτη την εισδοχή της Κίνας και της Ρωσίας το 2001 και το 2012, αντίστοιχα. Η Ε.Ε. όπως αναλύεται, συνιστά το μέλος του Οργανισμού που αποτελεί τελωνειακό έδαφος.

⁷⁸ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 42

⁷⁹ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 42

⁸⁰ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 296

⁸¹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ.375

⁸² Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 42

⁸³ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ.375



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Καθεστώς παρατηρητή έχουν οι Διεθνείς Οργανισμοί, όπως ο ΟΗΕ, η UNCTAD, το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο FAO , ο Οργανισμός Περιφερειακής Συνεργασίας ΟΟΣΑ κ.α.⁸⁴

2.1.2.4 Ο Γύρος της Ντόχα

Ο ένατος γύρος διαπραγματεύσεων, καλούμενος «Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Ντόχα» ξεκίνησε το 2001 με τη δέσμευση των μελών του ΠΟΕ ότι, οι αποφάσεις του θα είναι επωφελές για τις αναπτυσσόμενες χώρες⁸⁵. Περιλαμβάνει διαπραγματεύσεις για τη συνέχιση της απελευθέρωσης του εμπορίου και στοχεύει στην αναθεώρηση του διεθνούς εμπορικού πλαισίου που αντανακλά ο 21^{ος} αιώνας με έμφαση στην ανάπτυξη⁸⁶. Για την υλοποίηση του Αναπτυξιακού Προγράμματος οι διαπραγματεύσεις κατευθύνονται, στο περαιτέρω άνοιγμα των αγροτικών, βιομηχανικών αγαθών και υπηρεσιών, στην διευκόλυνση του εμπορίου και στα μέτρα αντι-ντάμπινγκ, στη βοήθεια των αναπτυσσόμενων χωρών ώστε να έχουν καλύτερη πρόσβαση στην αγορά των αναπτυγμένων χωρών, στην προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων και στο περιβάλλον⁸⁷.

Παρά τις επίπονες διαπραγματεύσεις, η ολοκλήρωση του Γύρου δεν κατάφερε να πραγματοποιηθεί όπως είχε αρχικά προβλεφθεί έως τα τέλη του 2005. Οι διαπραγματεύσεις της Ντόχα πλέον γίνονται μεταξύ ΗΠΑ-ΕΕ και των αναπτυσσόμενων χωρών, οι οποίες δεν ήταν ικανοποιημένες με τις προτάσεις που τέθηκαν, ζητώντας μεγαλύτερες παραχωρήσεις. Παρά την τάση του ελεύθερου εμπορίου, πολλές αναπτυγμένες χώρες συνέχιζαν να επιβάλλουν υψηλούς δασμούς σε προϊόντα που είχαν τη δυνατότητα να εξάγουν οι αναπτυσσόμενες χώρες όπως

⁸⁴ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 293

⁸⁵ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., ο.π.. σελ. 301

⁸⁶ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 41

⁸⁷ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 301



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

γεωργικά ή μεταποιημένα προϊόντα, ενώ χώρες του ΟΟΣΑ μετρίαζαν με ποσοτώσεις προϊόντα εντάσεως εργασίας όπως ενδύματα, υποδήματα όπου οι αναπτυσσόμενες χώρες εμφάνιζαν συγκριτικό πλεονέκτημα⁸⁸. Στη Διάσκεψη του ΠΟΕ το 2001, συμφωνήθηκε η σταδιακή μείωση των εξαγωγικών επιδοτήσεων των γεωργικών προϊόντων, καθώς ένα από τα βασικά θέματα που συνέβαλλαν στη μη ολοκλήρωση του Γύρου ήταν ο αγροτικός προστατευτισμός ειδικότερα μέσα από τη συνέχιση των επιδοτήσεων που επέβαλλαν οι αναπτυγμένες χώρες στις εξαγωγές και τη παραγωγή των αγροτικών προϊόντων προστατεύοντας την εγχώρια παραγωγή⁸⁹. Οι διαπραγματεύσεις έως τώρα επικεντρωνόταν στο να πείσουν τις φτωχότερες χώρες να ανοίξουν τις αγορές τους προς τις πλουσιότερες αντί να τεθεί το θέμα της ανισότητας του εμπορίου, το οποίο οδήγησε σε αδιέξοδο τους μικροκαλλιεργητές και αγρότες των φτωχότερων χωρών. Παρά τις σημαντικές διαφωνίες⁹⁰, ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ, τον Απρίλιο του 2011 με τον ισχυρισμό ότι έχει σημειωθεί αξιόλογη πρόοδος κάλεσε τα μέλη του σε επαναδιαπραγμάτευση αλλά η επίτευξη συμφωνίας υπό τη μορφή «πακέτου αμοιβαίων δεσμεύσεων και παραχωρήσεων» δε κατέστη εφικτή. Σημαντικά βήματα προς την ολοκλήρωση του Γύρου έγιναν το Δεκέμβριο του 2013 στο Μπαλί όπου έλαβε χώρα η τελευταία συνδιάσκεψη του ΠΟΕ στο πλαίσιο της οποίας υιοθετήθηκαν δέκα συμφωνίες που αφορούν, (1) την διευκόλυνση των συναλλαγών του εμπορίου, (2) τις αγροτικές επιδοτήσεις και τη διατροφική ασφάλεια, (3) το βαμβάκι, (4) τις αναπτυξιακές προοπτικές για τα λιγότερα αναπτυγμένα κράτη⁹¹. Η Συμφωνία Διευκόλυνσης του Εμπορίου που τέθηκε σε ισχύ το 2017, ως η πρώτη πολυμερή μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου του

⁸⁸ Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 24

⁸⁹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ.383

⁹⁰ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκουλα Α.Ε. σελ. 302 *Πρόκειται για διαφωνίες μεταξύ των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων κρατών, οι οποίες αφορούσαν στο άνοιγμα των αγορών για τα αγροτικά προϊόντα, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στο τομέα της φαρμακοβιομηχανίας και το καθεστώς ειδικής και πιο ευνοϊκής μεταχείρισης προς τα αναπτυσσόμενα κράτη.*

⁹¹ Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., ο.π. σελ. 302



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ΠΟΕ, επιδιώκει τη μείωση στο κόστος των διασυνοριακών συναλλαγών, τη διαφάνεια και καταπολέμηση της διαφθοράς, τη μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και την πρόβλεψη ειδικών ρυθμίσεων για τα αναπτυσσόμενα και λιγότερα αναπτυγμένα κράτη. Για την διευκόλυνση του Εμπορίου συστάθηκε Επιτροπή η οποία θα συνεργάζεται με άλλους Διεθνείς Οργανισμούς και θα λειτουργεί ως ένα φόρουμ διαβουλεύσεων για ζητήματα σχετικά με τη συμφωνία. Επιπλέον για το συντονισμό στο εσωτερικό των κρατών και την επίβλεψη της εφαρμογής της συμφωνίας προβλέπεται η δημιουργία εθνικών επιτροπών⁹².

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1 Η Ε.Ε. και οι Αναπτυσσόμενες Χώρες

Το Σύστημα G.S.P. διέπει τις σχέσεις μεταξύ της Ε.Ε. και των αναπτυσσόμενων χωρών. Ως ιδέα προέκυψε εντός του πλαισίου της διάσκεψης UNCTAD στη δεκαετία του 1960. Τότε η GATT ακολούθησε το παράδειγμα της UNCTAD. Το πρώτο καθεστώς G.S.P. εφαρμόστηκε το 1971 από την τότε ΕΟΚ. Ο πολύ σημαντικός δεκαετής κύκλος από 1995-2005 αποτέλεσε έναν πολυετή μηχανισμό που κάλυπτε όλα τα προϊόντα. Η λειτουργία της G.S.P. μέσω των χαμηλών ή ελεύθερων δασμών στις εισαγωγές από τις αναπτυσσόμενες χώρες προς την αγορά της Ευρώπης επιδιώκει την ανάπτυξη τους ενώ ικανοποιεί ταυτόχρονα και την ανάγκη του εφοδιασμού της Ε.Ε. σε πρώτες ύλες⁹³.

Απαραίτητη προϋπόθεση των δασμολογικών προτιμήσεων είναι η υιοθέτηση και η τήρηση συγκεκριμένων εργασιακών και περιβαλλοντικών προτύπων και κανόνων⁹⁴. Σε περίπτωση που παρατηρούνται φαινόμενα απειλής των διαδικασιών του

⁹² Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ., & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. σελ. 302-303

⁹³ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 386-387

⁹⁴ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., ο.π. σελ. 386



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

εκδημοκρατισμού ή διαπιστώνεται παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων η Ε.Ε. λαμβάνει μέτρα ακυρωτικού και περιοριστικού χαρακτήρα⁹⁵.

«Μέτρα περιοριστικού χαρακτήρα συμπεριλαμβανομένου της απαγόρευσης του εμπορίου όπλων, ισχύουν κατά του Κονγκό, της Ακτής του Ελεφαντοστού, της Λιβερίας, της Ζιμπάμπουε, της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας, της Σομαλίας, της Ερυθραίας, της Γουινέας, της Τυνησίας, της Αιγύπτου, της Λιβύης, του Ιράν, και της Συρίας»⁹⁶.

Προβλέπεται εντός των πλαισίων πολιτικής συνεργασίας, η Ε.Ε. να παρέχει τόσο τεχνική όσο και οικονομική βοήθεια για την εφαρμογή των δράσεων, οι οποίες αποβλέπουν στην ανάπτυξη, στην εδραίωση της δημοκρατίας, στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη βάση του κράτους δικαίου και στις θεμελιώδεις ελευθερίες στις τρίτες χώρες. Η Ε.Ε. αποφάσισε την αύξηση της ενίσχυσης προς όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες στο 0,7% του ΑΕΠ της, το 2015, λαμβάνοντας παράλληλα όλα τα αναγκαία μέτρα για την αποδοτικότητα των ενισχύσεων της κυρίως στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, με στόχο την καλύτερη ενσωμάτωση στο διεθνές εμπορικό σύστημα, το βιώσιμο τρόπο ανάπτυξης μέσω του εμπορίου και την εξάλειψη της φτώχειας⁹⁷.

Η Ε.Ε. στη προσπάθεια για τη μεταρρύθμιση του κόσμου προκειμένου την καλύτερευση του, έχει συνάψει εντός του πλαισίου του G.S.P. συμβάσεις με τις χώρες Α.Κ.Ε. – Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός, έχει δημιουργήσει προνομιακές σχέσεις με τις χώρες Υ.Χ.Ε. – Υπερπόντιες χώρες και Εδάφη και μέσα από παγκόσμιες συμφωνίες σχεδιάζει την ενίσχυση των μη συνδεδεμένων χωρών μέσω

⁹⁵ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 387

⁹⁶ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., ο.π. σελ. 388

⁹⁷ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., ο.π. σελ. 387



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων βασικών προϊόντων για την καλύτερευση της ζωής χιλιάδων ανθρώπων καταπολεμώντας τη μάστιγα της πείνας⁹⁸.

Παράλληλα με την υιοθέτηση όλων αυτών των πολιτικών για την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και τη μείωση της φτώχειας, συμμετέχει στις πρωτοβουλίες του Δ.Ν.Τ. και της Παγκόσμιας Τράπεζας υπέρ των υπερχρεωμένων χωρών, παρέχοντας το 55% του συνόλου των παγκόσμιων δημοσίων ενισχύσεων των κρατών - μελών της έναντι των ΗΠΑ που παρέχει λιγότερο από 20%⁹⁹.

Το Γενικευμένο Σύστημα Προτιμήσεων της Ε.Ε. αποτελείται από πέντε καθεστώτα για τις ωφελούμενες χώρες, με διαφορετικά προϊόντα το καθένα. Οι διαφοροποιήσεις ως προς τη δασμολογική μεταχείριση των προϊόντων εξαρτώνται από τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί με την ωφελούμενη χώρα. Στις ωφελούμενες χώρες κατατάσσονται οι αναπτυσσόμενες χώρες όπως η Κίνα καθώς και οι «οικονομίες σε μετάβαση» που προέρχονται κατόπιν της διάλυσης της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, όπως επίσης και εξαρτώμενες περιοχές με ρυθμό ανάπτυξης ίδιο με τις αναπτυσσόμενες χώρες¹⁰⁰. Μέσα από τα διαθέσιμα καθεστώτα αναδεικνύονται και προωθούνται η ιδιαίτερη δασμολογική μεταχείριση των προϊόντων ανάλογα με την ευαισθησία που παρουσιάζουν, ο σεβασμός των διεθνών εργασιακών δικαιωμάτων, ο σεβασμός στα περιβαλλοντικά πρότυπα, η γρήγορη μείωση της φτώχειας σε χώρες λιγότερο ανεπτυγμένες μέσω της ελεύθερης πρόσβασης όλων των υλικών εκτός από τα όπλα και πυρομαχικά, που προέρχονται από αυτές όπως καθιερώθηκε με τις μπανάνες το 2002, συνεχίστηκε με το ρύζι και τη ζάχαρη από το 2006 έως το 2009 καθώς και η καταπολέμηση της παραγωγής παράνομων προϊόντων στις ωφελούμενες χώρες που απειλούνται από τη παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών, παρέχοντας ελεύθερη δασμολογική πρόσβαση σε όλα τα βιομηχανικά προϊόντα, σε μερικά

⁹⁸ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 387-388

⁹⁹ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., ο.π. σελ. 388

¹⁰⁰ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., ο.π. σελ. 390



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ευαίσθητα γεωργικά και σε συγκεκριμένα γεωργικά που δεν συμπεριλαμβάνονταν στο γενικό καθεστώς¹⁰¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1 Οι Διεθνείς - Πολυεθνικές Εταιρείες

Η παραγωγή πέρα από τα εθνικά σύνορα ξεκίνησε με το καταμερισμό της εργασίας όπου οι επιχειρήσεις εξήλθαν από το εθνικό θεσμικό πλαίσιο της οικονομίας και εντάχθηκαν με τη μορφή πολυεθνικών στη διεθνή αγορά¹⁰². Ως πολυεθνική ή Διεθνική εταιρεία νοείται η επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε ξένες άμεσες επενδύσεις κατέχοντας ή αποκτώντας με κάποιο τρόπο τον έλεγχο της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας σε δύο ή περισσότερες χώρες¹⁰³.

Οι διεθνείς επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται από το 19^ο αιώνα, ωστόσο από το 1860 εμφανίζονται σε εμβρυακή κατάσταση τα πρώτα μονοπώλια και ακολουθεί η περίοδος ανάπτυξης της συγκέντρωσης του κεφαλαίου προσφέροντας μας ένα προοίμιο πολυεθνικοποίησης του αιώνα που θα ακολουθούσε¹⁰⁴.

Η μικρή κεφαλαιακή επένδυση προέρχονταν κυρίως από την Αγγλία που αποτελούσε τη μεγαλύτερη δύναμη εκείνη την εποχή, ενώ παράλληλα είχε αναπτύξει αποικιοκρατίες. Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Αγγλία αντικαθίστανται από τις ΗΠΑ που αποτελούσαν την κυρίαρχη πηγή ΑΞΕ.

Ιστορικά, στο αρχικό στάδιο ανάπτυξης των ΑΞΕ και μέχρι τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου των πολυεθνικών επιχειρήσεων προερχόταν κυρίως από τη γεωργία και τις πρώτες ύλες και έπειτα από τον τραπεζικό

¹⁰¹ Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου σελ. 391-395

¹⁰² Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 96

¹⁰³ Κυπριωτέλης, Ε., *Παγκόσμια Οικονομία-Στρατηγική-Εταιρική Διακυβέρνηση και Έλεγχος*, σελ. 12

¹⁰⁴ Κυπριωτέλης, Ε., ο.π. σελ 12.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

τομέα. Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η τομεακή σύνθεση των ΑΞΕ διαφοροποιείται με το μερίδιο της μεταποίησης να αυξάνεται σημαντικά¹⁰⁵.

Η επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης αποτελεί το νέο χαρακτηριστικό στη σύγχρονη εποχή¹⁰⁶. Ωστόσο οι αρχές του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης ανάγονται στους προηγούμενους αιώνες τότε που οι επιχειρήσεις των αναπτυγμένων κρατών επέκτειναν όλο και περισσότερο τις εμπορικές και παραγωγικές τους δραστηριότητες σε ολόκληρο το κόσμο¹⁰⁷. Η εξελικτική πορεία του εξορθολογισμού της παραγωγής και η εκτίναξη της παραγωγικότητας μέσω της τεχνολογίας καθώς και οργανωτικές καινοτομίες και φιλελεύθερες πολιτικές, ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1980 αποτέλεσαν τις προωθητικές δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης¹⁰⁸.

4.1.1 Η έννοια της Άμεσης Ξένης Επένδυσης

«Άμεση Ξένη Επένδυση (ΑΞΕ) καλείται η επένδυση όπου επενδυτής κάτοικος της χώρας προέλευσης αποκτά ποσοστό από το μετοχικό κεφάλαιο επιχείρησης στη χώρα υποδοχής. Ο επενδυτής αναφέρεται με τον όρο «άμεσος επενδυτής», ενώ η επιχείρηση είτε με τον όρο «επιχείρηση άμεσης επένδυσης» είτε ως «συγγενική» ή «συνδεδεμένη». Ως ΑΞΕ θεωρείται η μακροπρόθεσμη επένδυση για την απόκτηση σημαντικού μεριδίου (πλειοψηφικό ή μειοψηφικό) μιας επιχείρησης, που συνήθως αποκαλείται θυγατρική εταιρεία, από μια εταιρεία του εξωτερικού, τη μητρική ή διαφορετικά πολυεθνική εταιρεία»¹⁰⁹.

Οι παράγοντες βάση των οποίων αναπτύσσονται οι ΑΞΕ προσανατολίζονται προς την αναζήτηση νέων πλουτοπαραγωγικών και στρατηγικών πόρων καθώς και νέων αγορών

¹⁰⁵ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ.373

¹⁰⁶ Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 264

¹⁰⁷ Μπαμπάνας, Π., ο.π. σελ. 264

¹⁰⁸ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 62

¹⁰⁹ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 62



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

«Η παγκοσμιοποίηση της παραγωγής παίρνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις» ενώ οι πολυεθνικές επιχειρήσεις και θυγατρικές εταιρείες ελέγχουν μεγάλο μέρος της παγκόσμιας παραγωγής ειδικότερα στους σύγχρονους δυναμικούς κλάδους της παγκόσμιας οικονομίας¹¹⁰. Η απελευθέρωση ωστόσο της αγοράς αγαθών σε παγκόσμιο επίπεδο αυξάνει με ταχύτερους ρυθμούς το διεθνές εμπόριο από ότι αυξάνεται η παγκόσμια παραγωγή. Για παράδειγμα, μεταξύ 1973 και 1994 ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των παγκόσμιων εξαγωγών ήταν 4,5%, ενώ εκείνος του παγκόσμιου ΑΕΠ ήταν 3,1%. Ακόμη γρηγορότερη σημειώνεται η αύξηση των ΑΞΕ, ενώ η αύξηση των συντελεστών εξαγωγών και εισαγωγών ως βασικοί δείκτες της παγκοσμιοποίησης σημειώνουν ρυθμό ανάπτυξης των παγκόσμιων εξαγωγών εμπορευμάτων ως ποσοστό του ΑΕΠ από 5,1% το 1850 σε 7,1% το 1950 και σε 17,1% το 1993¹¹¹. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και μέχρι το 2000, οι ΑΞΕ σημείωναν συνεχόμενη αύξηση, με επιταχυνόμενους μάλιστα ρυθμούς. Το ποσοστό των ΑΞΕ ως μερίδιο του ΑΕΠ στις αναπτυγμένες οικονομίες, αυξήθηκε από 4,9% και 6,2% το 1980 σε 20% και 27,3% το 2004, αντίστοιχα¹¹².

Κατά τη δεκαετία του 1980 και έως τα μέσα της δεκαετίας του 1990 οι ροές ΑΞΕ περιοριζόταν κυρίως ανάμεσα στη «τριάδα» ΗΠΑ, Ιαπωνία και Δυτική Ευρώπη.

Μετά το 1989 δημιουργείτε ένα νέο διεθνές περιβάλλον που επιτρέπει την ύπαρξη πολλών αναδυόμενων αγορών που βρίσκονται στο στάδιο της διεθνοποίησης και της ενσωμάτωσης τους στη παγκόσμια οικονομία. Πρόκειται για μη κορεσμένες αγορές που εισέρχονται τώρα σε μια εποχή εκσυγχρονισμού προσφέροντας μεγάλες επιχειρηματικές ευκαιρίες και περιέχουν υψηλούς επιχειρηματικούς κινδύνους.

¹¹⁰ Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 269

¹¹¹ Μπαμπάνας, Π., ο.π. σελ. 270

¹¹² Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 63



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

«Ως μεγαλύτερες αναδυόμενες αγορές χαρακτηρίζονται αγορές στη Κεντροανατολική Ευρώπη, στη Βόρεια Αφρική, στη Μέση Ανατολή, στην Κίνα καθώς και σε άλλες περιοχές της Ασίας και στη Λατινική Αμερική»¹¹³.

Η στροφή των αναπτυσσόμενων κρατών σε ένα πιο ελεύθερο εμπόριο είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του εμπορίου, με την εξέλιξη που έλαβε ο όγκος των εξαγωγών και εισαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ στις αναπτυσσόμενες χώρες από το 1968 και έπειτα. Ειδικότερα μετά από μια ασθενώς αύξουσα τάση έως τη δεκαετία του '80 σε αντίθεση με το αμερικάνικο αυξανόμενο μερίδιο του εμπορίου στο ΑΕΠ, το μερίδιο του εμπορίου των αναπτυσσόμενων χωρών στο ΑΕΠ αυξήθηκε σχεδόν στο διπλάσιο¹¹⁴.

«Το αμερικάνικο μερίδιο στον όγκο των εξερχόμενων ΑΞΕ ενώ παραμένει υψηλό, παρουσιάζει φθίνουσα πορεία καταγράφοντας ποσοστό από 44% το 1975 στο 20,7% το 2004. Μείωση στον όγκο των εξερχόμενων ΑΞΕ παρουσιάζει το μερίδιο των αναπτυγμένων οικονομιών από 91,7% το 1990 σε 88,5% το 2004, ενώ με φθίνουσα πορεία παρουσιάζεται και το μερίδιο των αναπτυγμένων κρατών στον όγκο των εισερχόμενων ΑΞΕ από 79,4% το 1990 στο 72,7% το 2004. Σε αντίθεση, αύξηση σημειώνει το μερίδιο των αναπτυσσόμενων χωρών από 20,6% σε 25% την ίδια χρονική περίοδο»¹¹⁵. Η εξάπλωση των ιαπωνικών και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων με τη δημιουργία οργανισμών που εκτείνονται πέρα από τα εθνικά σύνορα και στη πορεία η ανάπτυξη των διεθνών συνδέσεων με τις αναπτυσσόμενες χώρες μέσω της διεθνικής επιχειρηματικότητας ιδίως από τη Ν. Κορέα, τη Μαλαισία και τη Σιγκαπούρη επιτυγχάνουν τη παγκοσμιοποίηση της παραγωγής. Ωστόσο, πολλές χώρες παραμένουν στο περιθώριο της διεθνούς κίνησης κεφαλαίων με χαμηλά

¹¹³ Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση 183

¹¹⁴ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 411

¹¹⁵ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 63



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ποσοστά ΑΞΕ. Μεταπολεμικά η φιλελευθεροποίηση των αγορών διαφαίνεται αρχικά στη περίοδο της εγκαθίδρυσης των συμφωνιών του Bretton Woods με την απελευθέρωση των αγορών και πληρωμών σε ένα παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα δεδομένου της επιρροής του αποφασιστικού ρόλου του διεθνούς χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου στη τύχη των χωρών μεμονωμένα και μετέπειτα στη διεθνή επέκταση της φιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής, την γενίκευσή της σε παγκόσμιο επίπεδο, στην υποχώρηση του κρατικού παρεμβατισμού και στην αποτυχία της κεντρικά ελεγχόμενης σοσιαλιστικής οικονομίας¹¹⁶.

Από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τη δεκαετία του '70, πολλές αναπτυσσόμενες χώρες επιτάχυναν την ανάπτυξη τους εγκαταλείποντας τις πολιτικές εθνικοποιήσεων και υποκατάστασης εισαγωγών με εγχώρια μεταποιημένα προϊόντα για να ενταχθούν στην παγκόσμια οικονομία, οδηγώντας στα τέλη του '80 σε μια νέα θεώρηση που προέβαλλε τις αρετές του ελεύθερου εμπορίου. Οι χώρες που αναπτύχθηκαν μέσω των εξαγωγών μεταποιητικών προϊόντων κυρίως προς τις προηγμένες χώρες, οι λεγόμενες ασιατικές οικονομίες υψηλών οικονομικών επιδόσεων πέτυχαν αξιοσημείωτη οικονομική μεγέθυνση μέχρι την έντονη επιρροή της από την χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 1997. Πρώτη είναι η Ιαπωνία που αναπτύχθηκε ταχύτατα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και έχει συγκρίσιμο κατά κεφαλήν εισόδημα με τις ΗΠΑ και τη Δ. Ευρώπη. Στη δεκαετία του '60 οι ασιατικές οικονομίες του Χόνγκ Κονγκ, της Ταϊβάν, της Ν. Κορέας και της Σιγκαπούρης άρχιζαν να παρουσιάζουν μεγάλη ανάπτυξη, ενώ στα τέλη των δεκαετιών του '70 και του '80 παρουσίασαν ταχεία οικονομική ανάπτυξη η Μαλαισία, η Ταϊλάνδη, η Ινδονησία και η Κίνα που αποτελεί τη μεγαλύτερη αναδυόμενη αγορά της παγκόσμιας οικονομίας.

¹¹⁶ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 63



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Η επιτάχυνση των τεχνολογικών εξελίξεων και ιδιαίτερα στους τομείς της πληροφορικής δημιούργησαν νέες δυνατότητες και τεχνικές παραγωγής, νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες και μεθόδους συντονισμού και οργάνωσης των βασικών παραγωγικών διαδικασιών, που παλαιότερα δεν ήταν εφικτά. Οι νέες μέθοδοι στη τεχνολογία συντέλεσαν στη μεγαλύτερη αποδοτικότητα της παραγωγής ενώ παράλληλα εξασφάλισαν πολλά αγαθά και υπηρεσίες μειώνοντας το κύκλο ζωής των προϊόντων. Ο οικουμενικός χαρακτήρας των νέων τεχνολογιών στη πληροφορική δημιούργησε τη δυνατότητα μείωσης του κόστους στους τομείς των μεταφορών και επικοινωνιών αναδεικνύοντας νέες εταιρικές στρατηγικού σχεδιασμού. Η ταχύτερη και φθηνότερη διεθνής διάδοση των επιτευγμάτων της τεχνολογίας συνέβαλλε στην αύξηση της εξωτερικής ανάθεσης της βιομηχανικής παραγωγής και των υπηρεσιών επιτρέποντας την αμείωτη παραγωγική διαδικασία (άνοιγμα εργοστασίων στην Ινδία) μειώνοντας το πραγματικό κόστος και διευκολύνοντας τη λύση των χρηματοδοτικών προβλημάτων και του επιχειρηματικού κινδύνου. Βασικό ρόλο στη παγκοσμιοποίηση της παραγωγής παίζει και η αύξηση των πηγών χρηματοδότησης της διεθνούς κίνησης κεφαλαίων και επενδύσεων. Το ίδιο το διεθνές εμπόριο πέρα από την απελευθέρωση των αγαθών και των υπηρεσιών εξαρτάται από την απελευθέρωση των χρηματαγορών. Οι νέες τεχνολογίες, η απελευθέρωση της αγοράς κεφαλαίων και η αποταμίευση χρηματικού κεφαλαίου είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους των συναλλαγματικών κινήσεων σε διεθνές επίπεδο¹¹⁷.

4.2 Οι προκλήσεις του Διεθνούς Εμπορίου

Στο νέο παγκόσμιο χώρο η διείδυση στις εθνικές οικονομίες, των εξωτερικών δυνάμεων δυσχεραίνει την διαχείριση της παγκόσμιας οικονομίας, φέροντας στην

¹¹⁷ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 64



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

επιφάνεια αντικρουόμενα συμφέροντα¹¹⁸. Η αύξηση των κρατών που συναλλάσσονται, οι διαφορετικές εμπορικές τους προτεραιότητες, το εμπόριο που εξελίσσεται, οι νέες πτυχές της έννοιας του εμπορίου αποτελούν νέα θέματα που καθιστούν δύσκολη την επίτευξη των εμπορικών διαπραγματεύσεων σε πολυμερές επίπεδο.

Σημαντικά ποσοστά μείωσης καταγράφηκαν στις εμπορευματικές ροές κυρίως μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ μετά την οικονομική κρίση του 2007-2008 που ξέσπασε αυτή τη φορά όχι στον αναπτυσσόμενο κόσμο αλλά στις χρηματοπιστωτικές αγορές του βιομηχανικού κόσμου¹¹⁹. Το γεγονός αυτό με την ευρωπαϊκή κρίση χρέους που ξεκίνησε το 2009 στην Ελλάδα, προκάλεσε χρηματοοικονομικές κρίσεις που ως γνωστό σε ένα παγκοσμιοποιημένο οικονομικά και πολιτικά σύστημα μεταδίδονται με μορφή επιδημίας. Η διάχυση αυτού του φαινομένου κατέγραψε σημαντικά ποσοστά τάσης μείωσης των εμπορικών ροών αφού ως γνωστό κάθε οικονομική κρίση επιδρά αρνητικά στο ελεύθερο εμπόριο δημιουργώντας ένα αίσθημα παγκόσμιας οικονομικής ανασφάλειας¹²⁰. Επιπλέον μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων, τις ΗΠΑ και την Κίνα μαίνεται και διεξάγεται από το 2018 ένας εμπορικός πόλεμος. Εντός αυτών των πλαισίων οι ΗΠΑ έχουν εισάγει φραγμούς και άλλους περιορισμούς στις εισαγωγές των προϊόντων από τους Κινέζους με τους τελευταίους να αντιδρούν ανάλογα.¹²¹,¹²². Οι εμπορικές εντάσεις ανάμεσα στις δύο χώρες συνέβαλαν καταληκτικά στη πτώση του εμπορίου εν μέσω του πλήγματος της πανδημίας και παράλληλα με την αβεβαιότητα επηρέασαν ανασταλτικά τις επενδύσεις. Οι ΗΠΑ ήδη από το 2019, προκειμένου να είναι αυτάρκεις εμφανίζουν τάσεις επαναπατριsmού της

¹¹⁸ Κυπριωτέλης, Ε., Παγκόσμια Οικονομία-Στρατηγική-Εταιρική Διακυβέρνηση και Έλεγχος σελ. 22

¹¹⁹ Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ σελ. 444

¹²⁰ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 44

¹²¹ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., ο.π. σελ. 44

¹²² Κυπριωτέλης, Ε., Παγκόσμια Οικονομία-Στρατηγική-Εταιρική Διακυβέρνηση και Έλεγχος σελ. 8



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

παραγωγής τους, αποφασίζοντας σταδιακά την απομάκρυνσή τους από τις ασιατικές χώρες και την εξάρτησή τους από αυτές. Είναι γεγονός ότι σε περίπτωση επιπλέον αποσύνδεσης των οικονομιών της Δύσης από τη Κίνα, το ΔΝΤ εκτιμά ότι το πλήγμα πιθανόν να φτάσει στο 7% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Ήδη οι δυτικές οικονομίες επωμίζονται το κόστος της αποσύνδεσης από τη Κίνα μετά από δεκαετίες που την αντιμετώπιζαν σύμφωνα με τα δικά τους συμφέροντα είτε ως εταίρο είτε ως πελάτη. Η έλλειψη λοιπόν μιας αναγκαίας διεθνούς συνεργασίας ενισχύει το εθνικό κράτος αντί να οδηγήσει στην αντιμετώπιση οικουμενικής φύσης ζητημάτων του διεθνούς εμπορίου. Η εφαρμογή στρατηγικών φαντάζει δύσκολη τη στιγμή που και η μία και η άλλη πλευρά είτε στρέφονται στην εσωτερική παραγωγή είτε στρέφονται σε γειτονικές εφοδιαστικές αλυσίδες¹²³.

Τη στιγμή που αναμφισβήτητα η Αμερική δε βλέπει θετικά την αύξηση της επιρροής της Κίνας διεθνώς, η τελευταία επιδιώκει να αυξήσει την οικονομική υπεροχή της ενισχύοντας τους εμπορικούς δεσμούς της με τα άλλα κράτη μέσα από το μεγαλεπήβολο σχέδιο «του δρόμου του μεταξιού». Επιπλέον, η πολιτική της κρατικής ενίσχυσης της Κίνας στοχεύει στη προώθηση των τεχνολογικών καινοτομιών στο εσωτερικό της με σκοπό την εισχώρηση της με επιτυχία στη 4^η βιομηχανική επανάσταση. Ο υποχρεωτικός εγκλεισμός που επιβλήθηκε στους εθνικούς πληθυσμούς λόγω της πανδημίας συνέβαλλε στην εντατική επιδίωξη του στόχου ενώ τεχνολογικά καινοτόμα προϊόντα όπως τα drones χρησιμοποιήθηκαν για να ελέγχουν εάν τηρούνται τα μέτρα εγκλεισμού από το πληθυσμό.

Αποδεδειγμένα η οικονομία της Κίνας έχει εξασθενήσει καταγράφοντας ποσοστά ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ χαμηλότερα του 2020, ωστόσο δεν πρέπει να παραβλέψουμε τη πολιτική προτροπής της κυβέρνησης της Αμερικής προς τις αμερικάνικες εταιρείες για μεταφορά της αλυσίδας εφοδιασμού από τη Κίνα σε άλλες

¹²³ Υψηλό το Κόστος Αποσύνδεσης της Δύσης από την Κίνα του 2023. *Η Καθημερινή*, 4 Νοε. σσ. 27.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

χώρες αλλά και την επιβολή από το Τράμπ μονομερών δασμών αγνοώντας το ΠΟΕ, πολιτική που συνέχισε και ο Μπάιντεν. Επομένως κατά μεγάλο μέρος η επιβράδυνση της οικονομίας της Κίνας είναι αποτέλεσμα της πολιτικής των ΗΠΑ.

Οι δυτικές κυρώσεις την ίδια στιγμή ενάντια στη Ρωσία θα λειτουργήσουν καταλυτικά και θα ενισχύσουν τη Ρώσικη οικονομία μέσα από το προστατευτισμό της εγχώριας παραγωγής αντί να αναζητείται να βρεθεί μία ειρηνική λύση για το Ουκρανικό .

Τέτοιες πολιτικές σηματοδοτούν αποκλίσεις της λογικής της απελευθέρωσης του εμπορίου και καθιστούν αναγκαία μία εκ νέου ρύθμιση του διεθνούς εμπορίου. Η μη ολοκλήρωση των συνομιλιών της Ντόχα μας δείχνει εξάλλου το μέγεθος της πολυπλοκότητας των ζητημάτων του διεθνούς εμπορίου που πρέπει να τεθούν υπό μια νέα βάση συζήτησης¹²⁴.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5.1 Ο Αντίκτυπος της πανδημίας

Η υγειονομική κρίση, COVID 19 εμφανίστηκε στη Κίνα στα τέλη του έτους 2019 και εξαπλώθηκε πολύ γρήγορα, ειδικότερα στον υπόλοιπο βιομηχανοποιημένο κόσμο λόγω της συσχέτισης της με το μέγεθος ανάπτυξης των περιοχών που επηρέαζε περισσότερο. Η έξαρση της πανδημίας σε οικονομίες που ήταν περισσότερο ενσωματωμένες στο παγκόσμιο γίνεσθαι αποδεικνύει ότι έχει άμεση σχέση με τη διεθνοποίηση της οικονομίας των χωρών αυτών. Τη στιγμή που η παγκόσμια κοινότητα βρίσκεται σε αναταραχή με την ανθρωπότητα να βιώνει το πιο ισχυρό σοκ της πανδημίας πιο ευάλωτη αποδεικνύεται η Ιταλία βιώνοντας έναν πραγματικό εφιάλτη. Από την άλλη, μετά τα αποτελεσματικά μέτρα για την ανάσχεσή του ιού στη

¹²⁴ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 44



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Κίνα γεννιάται η ελπίδα της αντιμετώπισης του και στις υπόλοιπες πληττόμενες χώρες εξαρτώμενη ασφαλώς από τις εξελίξεις στην εύρεση κάποιου εμβολίου¹²⁵.

Αποτιμώντας τα στοιχεία που καταγράφηκαν στα αρχικά κύματα της εξάπλωσής του συνάγεται ότι, πιο εκτεθειμένες και ευάλωτες οντότητες στη διάδοση του υπήρξαν οι οικονομίες και οι πληθυσμοί των χωρών που είχαν ενσωματωθεί περισσότερο στις παγκόσμιες αλυσίδες.

Οι δημόσιες πολιτικές που υλοποιήθηκαν τόσο σε ενδο-εθνικό επίπεδο όσο και σε διεθνικό για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κρίσης παγκοσμίως και η εφαρμογή του γενικού lockdown¹²⁶ οδήγησε σε περιοριστικά μέτρα μεταφοράς προσώπων και αγαθών προκαλώντας τεράστιες οικονομικές ζημιές τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Τα περιοριστικά αυτά μέτρα ως τα μοναδικά όπλα για την αντιμετώπιση της πανδημίας προσεγγίζουν μέχρι και τα θεμελιώδη συνταγματικά δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες. Στην Ελλάδα τα μέτρα δρακόντειου χαρακτήρα, υπό το κλίμα του φόβου όπως αυτό ενισχύθηκε μέσω της μονοπώλησης από όλα τα μέσα της πανδημίας παραμερίζοντας άλλα κρίσιμα ζητήματα από την επικαιρότητα¹²⁷, δεν κατάφεραν να αποτρέψουν 30.500 θανάτους έναντι άλλων χωρών με λιγότερα αυστηρά lockdowns. Σύμφωνα με τον ΠΟΕ, περισσότερους από 6,9 εκατομμύρια θανάτους προκάλεσε η Covid 19 ενώ έχει μολύνει άνω των 771 εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο¹²⁸.

¹²⁵ Τραυλός, Τζανετάτος, Δ., 2023. *Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση Καταστάσεις Έκτακτης* σελ. 103

¹²⁶ Velez, A., 2023. Euronews, «Πρόληψη της επόμενης πανδημίας: Το Έργο της ΕΕ που χρηματοδοτεί την έρευνα για τις λοιμώδεις νόσους»
Διαθέσιμο στο:

<https://www.euronews.com/my-europe/2023/11/20/preventing-the-next-pandemic>

Το Ινστιτούτο Περιβαλλοντικής Ιατρικής στο κέντρο Helmholtz του Μονάχου παράλληλα με το πανεπιστήμιο του Augsburg, χάρη στον εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος "PerForM-REACT" χρηματοδοτούμενο πλήρως από το Ταμείο Συνοχής της Ε.Ε., στοχεύει στην έγκαιρη ανίχνευση της εξέλιξης της νόσου ώστε να μην επαναληφθεί ένα νέο λοκταουν κατά την επόμενη πανδημία, πιθανώς το ίδιο μεταδιδόμενη.

¹²⁷ Τραυλός, Τζανετάτος, Δ., 2023. *Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση Καταστάσεις Έκτακτης* σελ. 110

¹²⁸ Velez, A., 2023. Euronews, «Πρόληψη της επόμενης πανδημίας: Το Έργο της ΕΕ που χρηματοδοτεί την έρευνα για τις λοιμώδεις νόσους»



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Προτιμότερο όλων θα ήταν να είχαν προβλεφθεί τέτοιου είδους καταστάσεις διατηρώντας αντίστοιχα εφόδια ενώ στο πλαίσιο αυτό το ζητούμενο είναι αν ο κορωνοϊός πράγματι βρίσκονταν εκτός της δυνατότητας πρόβλεψης εφόσον παρά την αποδεδειγμένη επιθετικότητά του και μεταδοτικότητα φαίνεται σύμφωνα με το χαρακτηρισμό του να ανήκει στη γνωστή κατηγορία ιώσεων π.χ. SARS-CoV , 2002-2003. Το ερώτημα λοιπόν που γεννάτε είναι εάν αποτελεί ένα φυσικό φαινόμενο είτε της εξέλιξης της δυναμικής των ιώσεων είτε των ανατροπών της φύσης όπως η αποψίλωση φέρνοντας πλησιέστερα τους ανθρώπους με τα ζώα ή εάν αποτελεί ένα άμεσα ανθρώπινο δημιούργημα.

5.2 Οι Επιπτώσεις της Πανδημίας στην Οικονομία και στο Διεθνές Εμπόριο

Η εξάπλωση της υγειονομικής κρίσης μαζί με τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν, προκάλεσαν τη μεγαλύτερη οικονομική καθίζηση της παγκόσμιας οικονομίας μετά την Μεγάλη Ύφεση.

Η ξαφνική συρρίκνωση της παγκόσμιας οικονομίας ήταν συνέπεια της σημαντικής μείωσης στο τομέα των υπηρεσιών που επλήγησαν περισσότερο εξαιτίας των μέτρων περιορισμού καθώς και στην ανατροπή του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων. Στην επιβράδυνση της οικονομίας συντέλεσε ο φόβος του αγνώστου δεδομένου της δυναμικής εξάπλωσης του κορωνοϊού.

Για την αντιμετώπιση των συνεπειών τα κράτη εφάρμοσαν μία άνευ προηγούμενου δημοσιονομική και νομισματική πολιτική που περιλάμβανε την παρέμβαση του Κράτους δεδομένου των ιδιαίτερων συνθηκών της πανδημίας με γενναίες αποφάσεις τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο με σκοπό την ανάκαμψη, τη

Διαθέσιμο στο:

<https://www.euronews.com/my-europe/2023/11/20/preventing-the-next-pandemic>



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

σταθεροποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών, και τη σταδιακή χαλάρωση της ρευστότητας καθώς και των πιστωτικών συνθηκών. Στο μεταποιητικό τομέα η ανάκαμψη υπήρξε ταχύτερη σε σχέση με το τομέα των υπηρεσιών εξαιτίας των κρατικών προγραμμάτων τόνωσης της οικονομίας, την αύξηση που σημειώθηκε για τη ζήτηση των ηλεκτρικών ειδών, των Η/Υ, των υγειονομικών προϊόντων καθώς και λόγω της άρσης στα μέτρα περιορισμού για τη πανδημία που επήλθαν νωρίτερα σε σχέση με τους τομείς των υπηρεσιών όπου λόγω του χαρακτήρα τους βασίζονται στις προσωπικές επαφές. Η εξασθένιση της παγκόσμιας ζήτησης και η πτώση των τιμών σε πολλά βασικά εμπορεύματα συνέβαλαν στην υποχώρηση του παγκόσμιου πληθωρισμού ενώ κατακόρυφα μειώθηκαν οι τιμές στο πετρέλαιο λόγω των ταξιδιωτικών περιορισμών και της τηλεργασίας. Συγκρίνοντας την πανδημία με τις πρόσφατες υφέσεις, της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008-2009 ή της κρίσης χρέους στη ζώνη του ευρώ το έτος 2011-2012, διαπιστώνουμε ότι η ύφεση από την πανδημία υπήρξε οξύτερη στα πρώιμα στάδια με τα κράτη να βρίσκονται απέναντι σε μία πρωτοφανούς εμβέλειας παγκόσμια κρίση.

Ωστόσο, σχετικά νωρίτερα από τις άλλες κρίσεις, διαφάνηκαν σημάδια ανάκαμψης εξαιτίας των άμεσων δημοσιονομικών και νομισματικών μέτρων που ελήφθησαν αλλά και της θετικής εξέλιξης στην ανάπτυξη των εμβολίων. Η νέα έξαρση όμως των κρουσμάτων και τα πρόσθετα περιοριστικά μέτρα των μεγάλων οικονομιών συνέβαλαν αρνητικά στο ρυθμό ανάκαμψης¹²⁹.

Το 2021 σημειώνεται ισχυρή ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας λόγω της ανόδου των μεγεθών του εμβολιασμού κατά της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19) και της αποφασιστικής πολιτικής παρέμβασης. Μετά τη πρωτοφανή μείωση που παρουσίασε η οικονομική δραστηριότητα με το ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ να συρρικνώνεται κατά 6,6% το 2020, ακολούθησε στη διάρκεια του 2021 όπου το ΑΕΠ σημείωσε αύξηση

¹²⁹ Ετήσια έκθεση της ΕΚΤ 2020, «Η Πανδημία προκάλεσε μεγάλη Οικονομική Καθίζηση»

Διαθέσιμο στο

<https://www.ecb.europa.eu/press/annual-reports-financial-statements/annual/html/ar2020~4960fb81ae.el.html>



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

5,3%. Η ανάκαμψη του παγκόσμιου εμπορίου ανάμεσα στα αγαθά και τις υπηρεσίες παρουσίασε μεγάλη απόκλιση καθώς οι υπηρεσίες ταξιδιού και τουρισμού υπέστησαν μεγαλύτερους περιορισμούς.

Παρά τη παγκόσμια ανάπτυξη, η έντασή της ήταν διαφορετική μεταξύ των οικονομιών των χωρών. Οι προηγμένες οικονομίες λόγω της αυξημένης διάθεσης των εμβολίων και της παρεμβατικής πολιτικής, παρουσίασαν εντονότερη ανάκαμψη έναντι των αναδυόμενων οικονομιών. Η άνοδος του πληθωρισμού παγκοσμίως αντανακλούσε στις ψηλές τιμές κυρίως της ενέργειας λόγω της αυξημένης ζήτησης έναντι της προσφοράς σε τομείς που βρίσκονταν υπό την επίδραση των επιπτώσεων της πανδημίας ή των προβλημάτων στις εφοδιαστικές αλυσίδες και στο τομέα των μεταφορών. Αντίστοιχα και οι τιμές στο πετρέλαιο παρουσίασαν ανοδική τάση εξαιτίας της αύξησης της ζήτησης λόγω της οικονομικής ανάκαμψης από τη μία και της υστέρησης της προσφοράς πετρελαίου από την άλλη. Αντίθετα, οι υψηλές τιμές στο φυσικό αέριο οδήγησαν στα υποκατάστατα αγαθά πηγών ενέργειας. Παρά το θετικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον, η αβέβαιη εξέλιξη της πορείας του κορωνοϊού ενώπιον νέων εξάρσεων, συνακολούθησε τα εκ νέου περιοριστικά μέτρα που θα ληφθούν καθώς και το ζήτημα ενδεχομένων προβλημάτων στις αλυσίδες προσφοράς καθιστούν δυσοίωνες τις προοπτικές για την παγκόσμια ανάπτυξη¹³⁰.

¹³⁰ Ετήσια έκθεση της ΕΚΤ 2021, «Η Χρονιά με μια Ματιά»

Διαθέσιμο στο

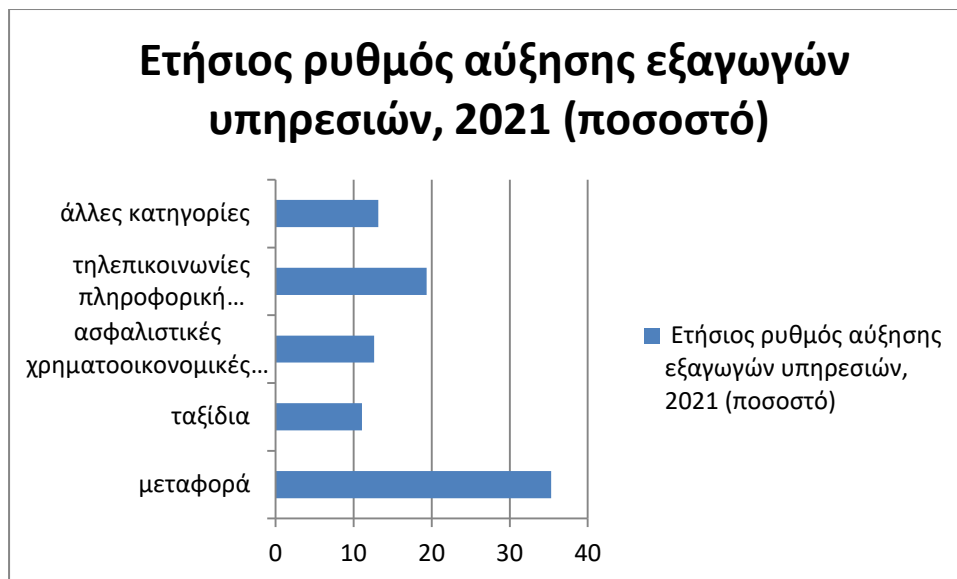
<https://www.ecb.europa.eu/press/annual-reports-financial-statements/annual/html/ech.ar2021~14d7439b2d.el.html>



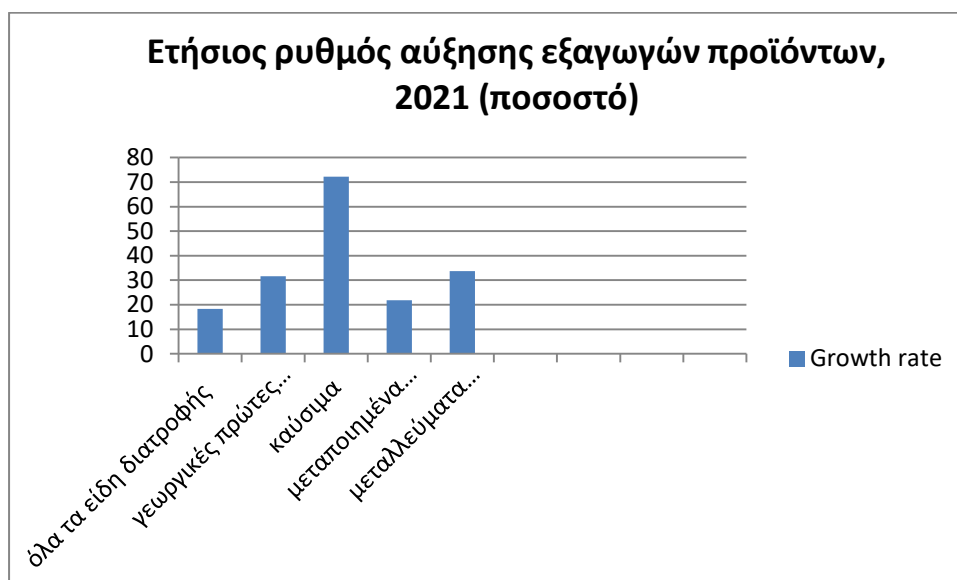
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Διάγραμμα 2.1



Διάγραμμα 2.2



Πηγή: Ετήσια έκθεση της ΕΚΤ 2021



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Ο πόλεμος στην Ουκρανία δυσχεραίνει τη πίεση των δημοσιοοικονομικών, τη στιγμή που οι χώρες βρίσκονται σε μεγάλη αστάθεια από την πανδημία. Όπως αναπτύξαμε στο παρόν κεφάλαιο, η άνευ προηγούμενου έκτακτη στήριξη πολιτικής συνέβαλλε αδιαμφισβήτητα στην ανάκαμψη, αλλά με συνέπεια την αύξηση των ελλειμμάτων και τη ραγδαία συσσώρευση του χρέους από ότι τη περίοδο προηγούμενων υφέσεων, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007/8 που απέκτησε παγκόσμια διάσταση¹³¹.

Σύμφωνα με τις αναλύσεις του ΔΝΤ της ετήσιας έκθεσης 2022 που μελετούν τις οικονομικές συνέπειες του lockdown για τη πανδημία του COVID-19 η οποία λειτούργησε ως μία πολυκρίση, «ο συνολικός δανεισμός σημείωσε αύξηση κατά 28 ποσοστιαίες μονάδες στο 256% του ΑΕΠ το έτος 2020. Ο κρατικός δανεισμός αντιπροσώπευε το ήμισυ της αύξησης, ενώ το υπόλοιπο προέρχεται από μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Το δημόσιο χρέος αντιπροσωπεύει σχεδόν το 40% του παγκόσμιου συνόλου, το μεγαλύτερο σε έξι δεκαετίες¹³²»

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές οικονομικές επιδράσεις της υγειονομικής κρίσης, τη ραχοκοκαλιά του μίγματος της πολιτικής του ΔΝΤ αποτέλεσε κυρίως ο κρατικός παρεμβατισμός αναθεωρώντας τον μέχρι τώρα ισχυρισμό που επικρατούσε ότι η κρατική παρέμβαση επιβαρύνει την ανάπτυξη της οικονομίας.

Στην πανδημική κρίση, σε αντίθεση με τις προϊσχύουσες κρίσεις το κράτος αποτέλεσε το κατεξοχήν εργαλείο για την αντιμετώπιση των συνεπειών της λόγω της ανάγκης της για αύξηση υγειονομικών και κοινωνικών δαπανών αλλά και για την εξασφάλιση

¹³¹ Ετήσια έκθεση ΔΝΤ. 2022 «Κρίση μετά από Κρίση, Δυναμική Χρέους»

Διαθέσιμο στο

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2022>

¹³² Ετήσια έκθεση ΔΝΤ. 2022., ο.π.

Διαθέσιμο στο

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2022>



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

αντισταθμιστικών μέσων λόγω της αναστολής λειτουργίας των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Διακρίνουμε λοιπόν την επιστροφή ενός ισχυρού κράτους που θα παρεμβαίνει τόσο στην οικονομία όσο και στη κοινωνία ενισχύοντας ταυτόχρονα το δημόσιο σύστημα υγείας.

Δεδομένου του σημερινού παγκοσμιοποιημένου συστήματος, η διάχυση των συνεπειών των πολιτικών που ακολουθήθηκαν μέσα από μια διαδικασία οικονομικής αποπαγκοσμιοποίησης, υπήρξε σχεδόν άμεση προς όλες τις οικονομίες στο κόσμο. Έτσι τα μέτρα που ελήφθησαν επηρέασαν αρνητικά την οικονομική δραστηριότητα και επομένως και το διεθνές εμπόριο¹³³ αφού ακολούθησαν καθυστερήσεις κατά τη μεταφορά των υλικών οι οποίες επέφεραν μέγα πλήγμα στις βιομηχανίες. Ειδικότερα αυτοκινητοβιομηχανίες των χωρών Γερμανίας και Ιαπωνίας σημείωσαν μείωση της παραγωγής τους διακόπτοντας απότομα την οικονομική ανάκαμψη και ζήτησή τους παγκοσμίως. Επιπλέον οι πρωτοφανείς ελλείψεις στα σούπερ μάρκετ των αναπτυγμένων οικονομιών έστρεψαν τις επιχειρήσεις σε δαπανηρές πολιτικές όπως αερομεταφορές. Σε συνάρτηση με το εμπόριο η εξαγωγική δραστηριότητα των κρατών εμφανίζει σημαντική πτώση. Σύμφωνα με τον ΠΟΕ τα ποσοστά μείωσης του παγκόσμιου εμπορίου για το έτος 2020 κινήθηκαν μεταξύ 13% έως 32%, με ιδιαίτερα «κτυπημένες» τις εξαγωγές της Β. Αμερικής και Ασίας¹³⁴.

¹³³ Εμμανουήλ Σ., 2020. FORTUNE GREECE, «Ελληνικές Εξαγωγές: «Καραμπόλα» Προβλημάτων στις Διεθνείς Μεταφορές Διαθέσιμο στο: <https://www.ertnews.gr/eidiseis/oikonomia/poe-ektimisi-gia-yfesi-apo-13-eos-32-sto-pagkosmio-emporio/>
Επιπλέον οι χώρες προκειμένου να εξασφαλίσουν την εθνική τους επάρκεια καθότι δέχονταν πλήγματα από την πανδημία δικαιολογημένα ανέστειλαν τις εξαγωγές όπως συνέβη με την Αίγυπτο, σε όσπρια, μάσκες και οινόπνευμα. Οι συνθήκες αυτές περιόρισαν τις μεταφορικές δραστηριότητες για εμπορικούς λόγους, καταγράφοντας στο τομέα των πτήσεων ποσοστό μείωσης κατά 74% παγκοσμίως. Η πτώση αυτή επέφερε αντίστοιχα, κάμψη κατά 90% στο εργασιακό φόρτο των τελωνείων. Μεγάλες καθυστερήσεις και δυσχέρειες κατά τη διαδικασία εισαγωγής των φορτίων και εμπορευμάτων σημειώνονταν αντίστοιχα στο Νέο Δελχί και στο Ντουμπάι

¹³⁴ Παντιάς, Ζ., 2020. EPTNEWS, «ΠΟΕ-Εκτίμηση για Ύφεση από 13% έως 32% στο Παγκόσμιο Εμπόριο» Διαθέσιμο στο:



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

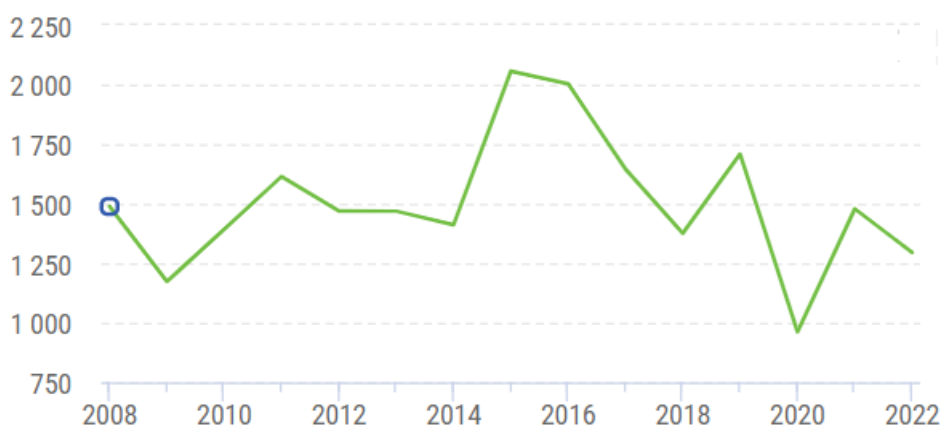
«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

Διάγραμμα 3.1



Εικόνα 1. Παγκόσμιες εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων

(Δισεκατομμύρια δολάρια Ηνωμένων Πολιτειών)



Σημείωση: Εξαιρουμένων των χρηματοπιστωτικών κέντρων στην Καραϊβική

UNCTAD (2023)¹³⁵

<https://www.ertnews.gr/eidiseis/oikonomia/poe-ektimisi-gia-yfesi-apo-13-eos-32-sto-pagkosmio-emporio/>

¹³⁵ UNCTAD., 2023, «Άμεσες Ξένες Επενδύσεις»

Διαθέσιμο στο

<https://hbs.unctad.org/foreign-direct-investment/>

«Το 2022, οι παγκόσμιες άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) οι ροές σημείωσαν πτώση 12,4%, ανερχόμενη σε 1,3 τρισεκατομμύρια δολάρια. Η μείωση αυτή σημειώθηκε κυρίως στις ανεπτυγμένες οικονομίες, όπου ΑΞΕ μειώθηκε κατά 36,7% στα 378 δισ. δολάρια. Αντίθετα ΑΞΕ Οι ροές προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες αυξήθηκαν κατά 4%, φθάνοντας στο ιστορικό υψηλό των 916 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Ωστόσο, η αύξηση αυτή ήταν άνιση μεταξύ των περιφερειών. ΑΞΕ Οι ροές προς την αναπτυσσόμενη Αφρική μειώθηκαν κατά 43,5% στα 45 δισεκατομμύρια δολάρια το 2022 μετά από ένα έτος ρεκόρ 80 δισεκατομμυρίων δολαρίων το 2021. ΑΞΕ Οι εισροές στην αναπτυσσόμενη Ασία και Ωκεανία παρέμειναν σταθερές στα 663 δισ. δολάρια. Και μια σημαντική αύξηση ήταν στην αναπτυσσόμενη Αμερική, όπου οι ροές αυξήθηκαν κατά 51,2%, φτάνοντας τα 208 δισεκατομμύρια δολάρια. ΑΞΕ μειώθηκε κατά 16,5% στα 22 δισεκατομμύρια δολάρια το ΛΑΧ.

Το 2022, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής παρέμειναν η μεγαλύτερη οικονομία υποδοχής για ΑΞΕ. Ακολούθησαν η Κίνα, η Σιγκαπούρη, το Χονγκ Κονγκ (Κίνα) και η Βραζιλία. Εννέα από τις 20 κορυφαίες οικονομίες υποδοχής ήταν αναπτυσσόμενες οικονομίες».



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

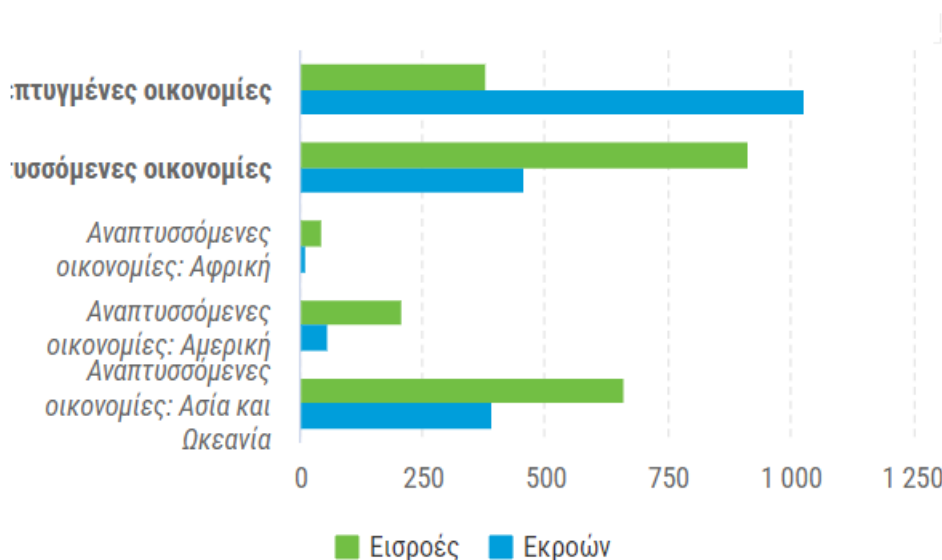
Διάγραμμα 3.2

Εκροές ΑΞΕ



Εικόνα 2. Εισροές και εκροές άμεσων ξένων επενδύσεων, 2022

(Δισεκατομμύρια δολάρια Ηνωμένων Πολιτειών)



Σημείωση: Εξαιρουμένων των χρηματοπιστωτικών κέντρων στην Καραϊβική

UNCTAD (2023)¹³⁶

¹³⁶ UNCTAD., 2023, «Άμεσες Ξένες Επενδύσεις»

Διαθέσιμο στο

<https://hbs.unctad.org/foreign-direct-investment/>

«Το 2022, ΑΞΕ Οι εκροές από τις ανεπτυγμένες οικονομίες μειώθηκαν κατά 17,1% στο 1 τρισεκατομμύριο δολάρια. Η αξία του ΑΞΕ Οι εκροές από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες μειώθηκαν κατά 5,4% στα 459 δισ. δολάρια. Οι ροές από την αναπτυσσόμενη Ασία και την Ωκεανία μειώθηκαν κατά 11,2%.

Οι κορυφαίες οικονομίες για ΑΞΕ Οι εκροές το 2022 οδηγήθηκαν από τις Ηνωμένες Πολιτείες, ακολουθούμενες από την Ιαπωνία. Η Κίνα ήταν η τρίτη μεγαλύτερη επενδυτική εγχώρια οικονομία, ακολουθούμενη από τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο».



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

5.2.1 Μέτρα της Ε.Ε. ενάντια των συνεπειών της Υγειονομικής Κρίσης

Η ευφορία που επικρατούσε στις διεθνείς αγορές ήταν απόρροια των πακέτων στήριξης των εξαγγελιών των πολιτικών τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική. Τα μέτρα που συμπεριελάμβαναν εκτός της ρευστότητας στην αγορά αφορούσαν σε επιχορηγήσεις επιχειρήσεων, έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις, φοροαπαλλαγές κ.α. Εντός της Ευρωζώνης το σημαντικότερο ρόλο έλαβε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία παρενέβη στην αγορά ομολόγων με τη παροχή ρευστότητας. Επιπλέον τα μέτρα που ελήφθησαν αφορούσαν τους δημοσιονομικούς κανόνες και ειδικότερα στη χαλάρωση της δημοσιονομικής σταθερότητας σχετικά με τα ελλείμματα των προϋπολογισμών και το ύψος του χρέους όπως και στη παρέκκλιση κανόνων του αυστηρού Συμφώνου Σταθερότητας.

Ειδικότερα οι μηχανισμοί για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης περιλάμβαναν i) το έκτατο Πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας (PEPP), επρόκειτο για ένα προσωρινό μέτρο στήριξης που θεσπίστηκε για να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης εξασφαλίζοντας τη ρευστότητα των κρατών, των ανθρώπων και των επιχειρήσεων εντός της Ευρωζώνης ενισχύοντας έτσι την ικανότητα να δανείζονται φθηνότερα γεγονός που συνέβαλε στη διατήρηση των δαπανών και των επενδύσεων με σκοπό τη τόνωση της ανάπτυξης και τη συγκρότηση του πληθωρισμού σε συμβατό επίπεδο έναντι της σταθερότητας των τιμών. Προέβλεπε την αγορά ομολόγων και αρχικά διατέθηκαν 750 δις που λόγω των εξελίξεων της πανδημίας αυξήθηκαν κατά επιπλέον 600 δις μέσω της ΕΚΤ χωρίς περιορισμούς όσον αφορά τη ποσότητα, αποδεικνύοντας ότι Ε.Ε. εν καιρώ κρίσης μπόρεσε να κάνει ουσιαστικά βήματα¹³⁷. Αυτό το είδαμε και με ii) το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) το οποίο αποτελεί το επίκεντρο του προσωρινού μέτρου ανάκαμψης της ΕΕ του προγράμματος NextGenerationEU , αφού

¹³⁷ ΕΚΤ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ., 2021 «Τι είναι το Έκτακτο Πρόγραμμα Αγοράς Στοιχείων Ενεργητικού λόγω Πανδημίας»

Διαθέσιμο στο

<https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me/html/pepp.el.html>

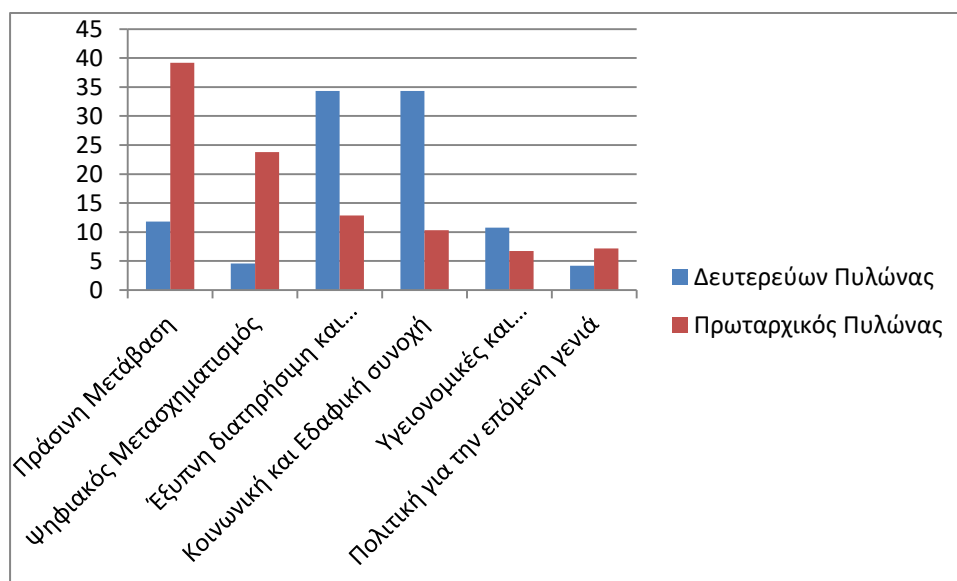


ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

αποτελεί το μέσο που επιφέρει επιχορηγήσεις και δάνεια ύψους άνω του 800 δις ευρώ που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντλεί δανειζόμενη από τις κεφαλαιαγορές για τη στήριξη της οικονομίας μετά την απειλή όσων συνέβησαν κατά τη διάρκεια της κρίσης της πανδημίας προκειμένου αυτή να εξέλθει ισχυρότερη. Τα κονδύλια αυτά παρέχονται στα κράτη μέλη ανάλογα με τα εθνικά τους σχέδια στο πλαίσιο του προγράμματος ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για προγράμματα και δράσεις που στοχεύουν και προωθούν τη πράσινη, ψηφιακή και ανθεκτικότερη οικονομία της ΕΕ.

Διάγραμμα 4.1 Μερίδιο των κονδυλίων του ΜΑΑ που συνεισφέρουν σε κάθε πυλώνα πολιτικής¹³⁸



Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δρα καταλυτικά στο επόμενο ουσιαστικό βήμα της Ευρώπης το σχέδιο REPowerEU που αφορά το ενεργειακό σκέλος και τη πράσινη μετάβαση της ΕΕ ως απάντηση στο ασφυκτικό οικονομικό και δημόσιο περιβάλλον που προκλήθηκε από το πόλεμο στην Ουκρανία¹³⁹ iii) «το

¹³⁸ European Commission., 2021, «Πίνακας Αποτελεσμάτων για την Ανάκαμψη και την Ανθεκτικότητα»

Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

¹³⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας»



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

πρόγραμμα ESM που υιοθέτησε η Ε.Ε. και αποτελεί το μεγαλύτερο πολυμερές χρηματοπιστωτικό όργανο παγκοσμίως, με πραγματική δανειοδοτική ικανότητα έως και 500 δις»¹⁴⁰ και η νέα πιστωτική γραμμή για την στήριξη των κρατών της Ευρωζώνης προκειμένου την αντιμετώπιση του κόστους που επέφερε η εφαρμογή των μέτρων πρόληψης της υγειονομικής κρίσης. Η στήριξη αυτή, βασίστηκε στην υπάρχουσα Ενισχυμένη Πιστωτική Γραμμή (ECCL) προσαρμοσμένη σε απρόβλεπτες καταστάσεις. Προϋπόθεση για την εκταμίευση συνέπεια των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους ήταν ότι τα δάνεια θα διοχετεύονταν μόνο για την υγειονομική περίθαλψη και για δαπάνες σχετικές με την πανδημία. Η αποστολή του ήταν να επιτρέψει στις χώρες την χρηματική διευκόλυνση ταχέως και χωρίς εκτεταμένες διαπραγματεύσεις εφόσον πληρούνται ορισμένες απαιτήσεις και η απολαβή των ευνοϊκών όρων δανεισμού του ESM¹⁴¹.

Ωστόσο τέτοιου είδους παρεμβάσεις αυξάνουν τον πληθωρισμό και επιβραδύνουν την ανάπτυξη, συμβάλλοντας καθοριστικά «στη θέσπιση στενής νομισματικής πολιτικής με σκοπό να περιοριστεί ο πληθωρισμός, πολιτική η οποία θα επιφέρει αύξηση στο κόστος δανεισμού των κρατικών ομολόγων, στοχεύοντας στη μείωση των κρατικών δαπανών, εμβαθύνοντας ταυτόχρονα τις ευπάθειες της ανάπτυξης του χρέους κυρίως στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες»¹⁴².

Διαθέσιμο στο

https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_el#:~:text=

¹⁴⁰ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 51

¹⁴¹ Euractiv.gr.,2021 «ESM:Προγράμματα ΕΚΤ και Ταμείο Ανάκαμψης επέτρεψαν στην Ελλάδα να διατηρήσει υψηλά Ταμειακά»

Διαθέσιμο στο

<https://www.euractiv.gr/section/oikonomia/news/esm-programmata-ekt-kai-tameio-anakamptsis-epetrepsan-stin-ellada-na-diatirisei-ypsila-tameiaka/>

¹⁴² ΕΚΤ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ., 2022, «*Η Δήλωση Νομισματικής Πολιτικής μας με μια ματιά*»

Διαθέσιμο στο

https://www.ecb.europa.eu/press_conference/visual-mps/2022/html/mopo_statement_explained_december.el.html



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

5.2.2 Η Δράση του Δ.Ν.Τ. μετά τη Κρίση και οι άλλοι Δρώντες

Πέρα του ρόλου του κράτους στη σταθεροποίηση του χρηματοοικονομικού συστήματος, οι κεντρικές τράπεζες όπως και άλλοι θεσμοί αποτελούν τους σημαντικούς δρώντες όπως η Επιτροπή της Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας, το παγκόσμιο φόρουμ της οικονομίας (WEF), η Ομάδα G-20, ο ΟΟΣΑ και φυσικά το ΔΝΤ¹⁴³. Για την αντιμετώπιση του μη εξυπηρετούμενου χρέους που δημιουργήθηκε η G20 και η Λέσχη των Παρισίων ως δρώντες του σύγχρονου χρηματοοικονομικού συστήματος συμφώνησαν τον Νοέμβριο 2020 περί ενός κοινού πλαισίου ξέχωρα της προηγούμενης πρωτοβουλίας σχετικά με την αναστολή του χρέους (DSSI), η οποία επιδιώκει να αντιμετωπίσει την αφερεγγυότητα και τα παρατεταμένα προβλήματα ρευστότητας των επιλέξιμων χωρών, παρέχοντας ελάφρυνση του χρέους ανάλογη των αναγκών των δαπανών και της δυνατότητας πληρωμής του οφειλέτη. Ωστόσο έως σήμερα οι χώρες δεν έχουν επιτύχει αναδιάρθρωση μέσω του κοινού πλαισίου και τα μέτρα δημοσιονομικής επέκτασης δε κατάφεραν να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές ασυμμετρίες μεταξύ των κρατών μελών. Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα, από το 2018, συντονίζουν τις προσπάθειές τους για την βελτίωση της διαφάνειας του χρέους την ταχύτερη ρύθμιση του και την βελτίωση των πολιτικών. Ο αντίκτυπος της κρίσης ιδίως στα φτωχότερα κράτη έκανε εντονότερες τις οικονομικές ασυμμετρίες. Στην προσπάθεια για μεγαλύτερη ευελιξία της διαχείρισης του χρέους χωρών με χαμηλό εισόδημα και καθιστώντας το βιώσιμο, το ΔΝΤ θα συνεχίζει να συνεργάζεται με τους πιστωτές προκειμένου τη διευκόλυνση της διαδικασίας. Η ελάφρυνση του χρέους από τους δανειστές που διατέθηκε μέσω του DSSI της G20 και την παροχή βοήθειας από το ΔΝΤ και τη Παγκόσμια Τράπεζα παρείχε ανακούφιση στις ασθενέστερες χώρες ενώ το ΔΝΤ με δικό του δανεισμό μέσω του εργαλείου που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Ταμείου Περιορισμού και Ανακούφισης από Καταστροφές (CCRT) προς

¹⁴³ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 53



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

τα φτωχότερα κράτη μέλη παρείχε με τη συνδρομή δεκαοκτώ μελών ελάφρυνση του χρέους κοντά στα 927 εκατομμύρια δολάρια. Αξίζει να σημειωθεί ότι το χρέος αυτών δεν θα πάψει να υφίσταται ωστόσο η δημοσιονομική πολιτική δίνει τη δυνατότητα στα κράτη αυτά να διαχειριστούν τις οικονομικές τους σχέσεις αποφεύγοντας ενδεχομένως μία πτώχευση η οποία θα συνέβαλλε στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική αστάθεια.

Με το τέλος της πολιτικής ελάφρυνσης του χρέους και την αύξηση των επιτοκίων το κόστος δανεισμού δύναται να αυξηθεί προκύπτοντας πρόβλημα στους εθνικούς προϋπολογισμούς με τις χώρες του χαμηλού εισοδήματος να αδυνατούν να εξυπηρετήσουν το χρέος αφού περίπου το 60% των αναπτυσσόμενων χωρών με χαμηλό εισόδημα βρίσκονται σε κίνδυνο πτώχευσης δεδομένου και του οικονομικού σοκ εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία¹⁴⁴.

Η ύπαρξη ενός γενναϊόδωρου σχεδίου από τις μεγαλύτερες δυνάμεις ανοικτό σε όλες τις χώρες καθώς και η δημιουργία διμερών ή πολυμερών πλαισίων με σκοπό την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας θα μετρίαζε τις επιπτώσεις της επιδημίας ιδίως στον Τρίτο Κόσμο με κίνδυνο μια τέτοια δεξαμενή να βλάψει όλους ανεξαιρέτως.

5.3 Η όξυνση της φτώχειας

Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμώντας το μέγεθος των οικονομικών επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης στη διεθνή οικονομία, προέβλεψε μέσα από την έκθεσή της 2020, ως μία από τις σοβαρότερες συνέπειες τις ασυμμετρίες των εισοδημάτων και τη βίαιη φτωχοποίηση μεγάλου ποσοστού του πληθυσμού. Ο ορισμός της φτώχειας έχει την έννοια της στέρησης των βασικών που χρειάζεται κάποιος να εξασφαλίσει για να ζήσει. Διακρίνεται σε απόλυτη, όπως εξηγείται από την «πυραμίδα των αναγκών» του

¹⁴⁴ Ετήσια έκθεση ΔΝΤ 2022, «Κρίση μετά από Κρίση, Δυναμική Χρέους»
Διαθέσιμο στο
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2022>



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Maslow, όπου οι ανθρώπινες ανάγκες βάση τη προτεραιότητά τους προς ικανοποίηση κατανέμονται ιεραρχικά. Συνεπάγεται ότι ο άνθρωπος ικανοποιεί αρχικά τις βιολογικές του ανάγκες και ύστερα τις υπόλοιπες – Βιολογικές Ανάγκες - Ανάγκες για Ασφάλεια – Κοινωνικές Ανάγκες – Ανάγκες Αναγνώρισης – Ανάγκες Ολοκλήρωσης - Η διάκριση σε σχετική από την άλλη, αφορά μια υποκειμενική εκτίμηση της φτώχειας. Βάση του ορίου που έθεσαν ορισμένοι αναλυτές για τη μέτρησή της, ο αριθμός των φτωχών ανέρχεται σε 3,14 δις άτομα και αποτελεί το 49% του παγκόσμιου πληθυσμού. Οι οικονομική κρίση προερχόμενη από την υγειονομική περιορίζει σε σημαντικό μέρος του πληθυσμού τη πρόσβαση ακόμη και σε βασικά αγαθά όπως στην υγεία, παιδεία. Η πανδημία ωστόσο επηρεάζει περισσότερο αρνητικά τον αναπτυσσόμενο από τον αναπτυγμένο κόσμο λόγω των διαφορετικών μεγεθών ανάπτυξης¹⁴⁵.

Η αύξηση στο κόστος της ενέργειας και ο πληθωρισμός αναμένεται να περιορίσει τη πρόσβαση στα βασικά αγαθά κυρίως στα εισοδηματικά χαμηλότερα στρώματα και επομένως να οξύνει τη φτώχεια, διευρύνοντας την άνιση κατανομή των εισοδημάτων μεταξύ των χαμηλότερων και ανώτερων στρωμάτων και αυξάνοντας παράλληλα τη πιθανότητα επιδείνωσης της ποιότητας ζωής των αναπτυσσόμενων οικονομιών.

Η διεύρυνση αυτή αποτυπώθηκε άλλωστε και στα ποσοστά εμβολιασμού κατά του κορωνοϊού με τις αναπτυγμένες οικονομίες των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας να καταγράφουν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά έναντι των χωρών της Αφρικής και Ασίας όπου σημειώθηκε αργή εμβολιαστική κάλυψη, γεγονός που ενδέχεται να εντείνει το κίνδυνο για περαιτέρω οικονομική αστάθεια ή να οξύνει τις ανισότητες μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων του πληθυσμού σε ένα ήδη προβληματικό περιβάλλον ανεπαρκών υγειονομικών δομών και χαμηλών πόρων για την ενίσχυση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.

¹⁴⁵ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 95



5.4 Οι Σύγχρονες Προκλήσεις στο Διεθνές Εμπόριο

Η προώθηση της νέας Ατζέντας και η μετατόπιση από θέματα δασμολογικού ή μη δασμολογικού χαρακτήρα σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης σε τομείς άρρηκτα συνδεδεμένους με το διεθνές εμπόριο, όπως το περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι συνθήκες εργασίας πλέον δεν αμφισβητείται ωστόσο, πολλοί οικονομολόγοι βλέπουν με καχυποψία τη προοπτική ένταξης τέτοιων ζητημάτων εντός των εμπορικών διαπραγματεύσεων, εκφράζοντας την επιφύλαξη ότι η ενσωμάτωση αυτή ενδεχομένως χρησιμοποιηθεί από μεμονωμένα κράτη, επιφέροντας πολιτικές οικονομικού προστατευτισμού που θα έβλαπταν την παγκόσμια οικονομία¹⁴⁶.

Είναι σαφές ότι μεταξύ των εταίρων υπάρχουν σαφείς διαφορές και διαφορετικές στάσεις σε ζητήματα που αφορούν το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβάλλον. Η ένταξη των ζητημάτων αυτών στη σύγχρονη ατζέντα προϋποθέτει ένα νέο καθεστώς στο εμπορικό σύστημα όπου θα επιτρέψει να υπάρχει διαφάνεια της εφοδιαστικής αλυσίδας ώστε να διασφαλιστεί για τα εμπορεύματα που εισέρχονται εντός της Ε.Ε. ότι δεν θα υπάρχει παραβίαση των διαφόρων κανονισμών για το περιβάλλον και την ανθρώπινη ζωή κάτι που έγινε εμφανές μετά τη πανδημία, ότι δεν θα υπάρχει παιδική καταναγκαστική εργασία ή παραβίαση άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων από χώρες που δεν φημίζονται για τη τήρησή τους όπως η Κίνα, το Κατάρ, το Χόνγκ Κονγκ ακόμη και η Ρωσία.

Πέρα αυτών των ζητημάτων παρατηρούνται σοβαρές περιβαλλοντικές παρεκκλίσεις ιδίως από τη Κίνα γεγονός που καθιστά αναγκαία τη πράσινη εμπορική πολιτική. Η αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών πέρα του μέτρου της επιβολής δασμών ώστε να επιβαρύνονται οικονομικά όλες οι χώρες που δεν συμμορφώνονται με τους

¹⁴⁶ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 44



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

κανόνες ανεξαρτητως της οικονομικής, εμπορικής και γεωπολιτικής τους ισχύ, θα μπορούσε να επιτευχθεί και μέσα από κάποιους μηχανισμούς που θα προέβλεπαν οφέλη για τις χώρες παραγωγούς χαμηλών εκπομπών ρύπων.

Η πανδημία του COVID-19 συνέβαλε στην επιτάχυνση των διεργασιών του ψηφιακού μετασχηματισμού που αποτελούν το πυρήνα στη λεγόμενη 4^η Βιομηχανική Επανάσταση. Ειδικότερα συνέβαλε στην αντιμετώπιση των προβλημάτων στις εργασιακές σχέσεις όπως διαμορφώθηκαν λόγω των εγκλεισμών και της αναστολής των διαπροσωπικών και ζωντανών επαφών, εδραιώνοντας τη τηλεργασία με το κίνδυνο ωστόσο να ωφελείται ο εργοδότης ενώ από την άλλη πλευρά να επηρεάζει αρνητικά τους ήδη μεταβαλλόμενους δίκαιους κανόνες εργασίας, συμβάλλοντας στην αποσταθεροποίηση αυτής (ελεύθερος χρόνος, κινητή εργασία κ.α.). Ανέδειξε την τηλεκαίδηση και την τηλεϊατρική και επιτάχυνε τον ψηφιακό μετασχηματισμό σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση κυρίως των αναπτυγμένων οικονομιών. Η προσαρμογή των εργαζομένων στη νέα κατάσταση θα αποτελέσει ένα νέο ζητούμενο τη στιγμή μάλιστα που αναλογικές θέσεις εργασίας εξαφανίζονται ενώ οι ευκαιρίες για επιχειρηματικότητα προϋποθέτουν τη ψηφιακή εκπαίδευση.

Σήμερα το παγκόσμιο ενδιαφέρον εστιάζει στις επιδόσεις της 4^η Βιομηχανικής Επανάστασης εξωθώντας τις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, υπηρεσιών και μεταποίησης σε έναν ψηφιακό μετασχηματισμό με κυρίαρχα καινοτόμα χαρακτηριστικά της επανάστασης αυτής τη ρομποτική, τη τεχνητή νοημοσύνη, τα ψηφιακά καταστήματα κ.α. Τους κλάδους που επωφελήθηκαν περισσότερο αποτέλεσαν οι αποκαλούμενοι GAFAM, ψηφιακές πλατφόρμες που ελέγχονται από τους γίγαντες της Silicon Valley ως οι νέοι πρωταγωνιστές των αγορών και κολοσσοί της νέας τεχνολογίας¹⁴⁷. Η εξήγηση για αυτό είναι απλοϊκή αφού καθόλα τη διάρκεια της πανδημίας ολοένα και περισσότεροι κατέφευγαν στο διαδίκτυο μέσω την

¹⁴⁷ Τραυλός, Τζανετάτος, Δ., 2023. *Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης και Εργασία*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σελ. 14



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ψηφιακών πλατφόρμων είτε για να εργαστούν, να εκπαιδευτούν, να αγοράσουν, να ψυχαγωγηθούν κ.α. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονίσουμε τη πρόταση των δύο υπουργών των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών οικονομιών Γερμανίας και Ισπανίας και των αναδυόμενων οικονομιών Βραζιλίας και Νότιας Αφρικής για την εισφορά των υπερπλουσίων που δεν πληρώνουν φόρους ώστε εταιρείες όπως αυτές να φοροαποφεύγουν¹⁴⁸.

Οι μεταβολές στις συνθήκες της παραγωγικής διαδικασίας πέρα από τα ηθικά ζητήματα που γεννούν μπορεί να σημάνουν το τέλος της εργασίας και την αντικατάσταση της απασχόλησης από τις μηχανές.

Επειδή η μεταλλαγή που σημειώνεται σήμερα προϋποθέτει την ικανότητα της προσαρμογής σε αυτή τη νέα κατάσταση, η οποία οξύνει τις συνθήκες του ανταγωνισμού ειδικότερα για τις μικρές επιχειρήσεις έναντι των μεγάλων που λόγω της κεφαλαιακής συσσώρευσης και της τάσης για υιοθέτηση καινοτομιών μπορούν να προετοιμαστούν καλύτερα έχει ενδεχομένως ως αποτέλεσμα τον εμβολισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η εισαγωγή λοιπόν της τεχνολογίας και η ανάγκη υιοθέτησης καινοτομιών εντείνεται σε περιόδους κρίσης όπως στην πανδημική και ενεργειακή που ακολούθησε.

5.4.2 Ενεργειακή – Επισιτιστική Κρίση

Η αύξηση του ενεργειακών τιμών, η κλιματική αλλαγή και η κρίση από την εισβολή στην Ουκρανία ενδέχεται να επιφέρουν προβλήματα στο πρωτογενή τομέα με αποτέλεσμα τη στασιμότητα της οικονομίας. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα

¹⁴⁸ ΟΤ Οικονομικός Ταχυδρόμος, «G20: Ελάχιστος Φόρος 2% στους Δισεκατομμυριούχους – Η Πρόταση 4 υπουργών Ισχυρών Οικονομιών»

Διαθέσιμο στο:

<https://www.ot.gr/2024/04/25/diethni/g20-elaxistos-foros-2-stous-disekatommyriouxous-i-protasi-4-ypourgon-isxyron-oikonomion/>



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

κλειστά σύνορα ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο την εξασφάλιση της επισιτιστικής επάρκειας¹⁴⁹.

Όσο διαρκεί το πρόβλημα στην εφοδιαστική αλυσίδα λόγω της Ρωσικής εισβολής τόσο επηρεάζεται το ίδιο το εμπόριο λόγω πολλών παραγόντων ως απόρροια της δυσλειτουργίας του, όπως η μείωση της παραγωγής, απώλεια θέσεων εργασίας και ανταγωνισμού, πρακτική αθέμιτων τακτικών για την προστασία της εγχώριας παραγωγής, μετεγκατάσταση παραγωγής από τις αναπτυσσόμενες αγορές στις αναπτυγμένες, δημιουργία διμερών συμφωνιών, κατάχρηση της αρχής της διασφάλισης εθνικών συμφερόντων¹⁵⁰.

Η ρωσική εισβολή εντείνει τις τάσεις αποπαγκοσμιοποίησης με τις επιχειρήσεις εντός του εγχώριου πλαισίου να ζητούν από τις κυβερνήσεις το περιορισμό των εισαγωγών ώστε να επωφεληθούν από τις προστατευτικές πολιτικές και να υπερισχύσουν έναντι των πολυεθνικών. Παρατηρείται λοιπόν το φαινόμενο της τάσης ανεξάρτησης των εθνικών επιχειρήσεων από το διεθνές εμπόριο ενόψει των προβλημάτων στις εφοδιαστικές αλυσίδες που απασχολούν ολόκληρη τη παγκόσμια οικονομία.

Αν αναλογιστούμε λοιπόν, την εκτεταμένη οικονομική κρίση αφού πριν ακόμη κλείσουν οι πληγές της πανδημίας, προστίθεται η εκτίναξη των τιμών της ενέργειας με καταστροφικές επιπτώσεις στη παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα τη στιγμή που η Ουκρανική κρίση συνεχίζεται, το 2023 επαληθεύτηκε ότι θα αποτελούσε ένα μίγμα αβεβαιότητας στο μέτωπο του πληθωρισμού σχετικά με τη πορεία στις τιμές των τροφίμων και της ενέργειας με το κίνδυνο η πορεία αυτή να επηρεαστεί εφόσον η ένταση στη Μέση Ανατολή επιφέρει αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας.

¹⁴⁹ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 99

¹⁵⁰ Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr σελ. 43-44



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Επίλογος

Η πανδημία δεν αποτέλεσε μια τραγωδία που άπτεται της υγείας αλλά είχε και δραματικές οικονομικές συνέπειες. Αναμφίβολα όξυνε τις ανισότητες ανάμεσα στον ανεπτυγμένο και αναπτυσσόμενο κόσμο ενώ ανέκοψε την αναπτυξιακή πορεία των οικονομιών που μόλις είχαν εκκινήσει δειλά την οικονομία τους τη στιγμή μάλιστα που η παγκόσμια οικονομία δεν είχε ανακάμψει από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Ειδικότερα η αποδεκατισμένη Ελλάδα αντιμετώπιζε χρόνια με δημοσιονομικά ελλείμματα και υπό την αυστηρή εποπτεία των θεσμών θα βρεθεί αντιμετώπιση με τις κατατρεγμένες εξελίξεις τόσο στο τομέα της οικονομίας όσο και της απασχόλησης.

Οι τρέχουσες συνθήκες όπως διαμορφώθηκαν μετά την εισβολή στην Ουκρανία συνάμα με τις συνθήκες που επέφερε η υγειονομική κρίση και η κρίση στη Μέση Ανατολή όπως γεωπολιτική κρίση, ενεργειακή κρίση, κρίση διατροφικής αλυσίδας κ.λ.π. επιδρούν στις παραμέτρους ανάπτυξης της οικονομίας και στην ίδια φύση του ελεύθερου και διεθνές εμπορίου επηρεάζοντας τις αρχές του και την εμπιστοσύνη σε αυτές και απαιτούν τη δημιουργία ενός νέου καθεστώτος μέσα από νέα εγχειρίδια κανόνων του ΠΟΕ.

Οι συνθήκες που επικρατούν συρρικνώνουν τις διεθνείς συναλλαγές συμβάλλοντας στη διαδικασία της αποπαγκοσμιοποίησης οδηγώντας τον αναπτυγμένο κόσμο σε μία τάση εσωστρέφειας, τη χρονική στιγμή μάλιστα που η συζήτηση αποφυγής του προστατευτισμού και η διατήρηση της τροχιάς του ελεύθερου εμπορίου επανέρχεται δυναμικά. Στον αντίποδα ο νέος εμπορικός πόλεμος μεταξύ των δύο κορυφαίων οικονομιών που κήρυξε η Αμερική αποκηρύσσοντας τη παγκοσμιοποίηση στο όνομα των «άδίκων πολιτικών» αφού τετραπλασιάζει δασμούς σε ηλεκτρικά οχήματα μη αφήνοντας ανεπηρέαστα τα προϊόντα χάλυβα και αλουμινίου, με τη Κίνα από την



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

άλλη να προειδοποιεί αυστηρά για αντίποινα¹⁵¹. Η πολιτική αποσύνδεσης των δυτικών από τις ευρασιατικές οικονομίες με τη ανακοίνωση του Πεκίνου για μείωση της εξάρτησης στο τομέα των εισαγωγών καθώς και η ένταξη ζητημάτων στο εμπόριο που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα ή την κλιματική αλλαγή αποτελούν τις αντίρροπες τάσεις στη λογική του ελεύθερου εμπορίου αφού θα ενισχύσουν τη τάση για τοπική παραγωγή με το βέλτιστο περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Το διεθνές εμπόριο για να έχει οφέλη για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη ώστε αυτές να επωφελοούνται τόσο με την ανταλλαγή εμπορευμάτων όσο και με την ανταλλαγή ιδεών πρέπει να γίνεται με ένα δίκαιο και θεμιτό τρόπο ώστε να υπάρχει μία ισορροπία που αποτρέπει την ύπαρξη μακροχρόνιων εμπορικών ελλειμμάτων ή πλεονασμάτων. Ένα τέτοιο πρόβλημα αντιμετωπίζουν σήμερα οι περισσότερες δυτικές κοινωνίες με ένα μεγάλο έλλειμμα έναντι της Κίνας.

Το διεθνές εμπόριο δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός αλλά πρέπει να βρίσκεται σε συνάρτηση με τη κοινωνική ευημερία και συνοχή, κάτι που αποτελεί προαπαιτούμενο και για την Ευρώπη που έχει τάσεις διασπαστικές στο εσωτερικό της οι οποίες δημιουργούν προβλήματα στην ίδια την Ε.Ε. Αρκεί να θυμηθούμε τη κατάσταση εντός του εσωτερικού της Ε.Ε. την περίοδο της πανδημίας όπου απαγορεύονταν οι εξαγωγές και προμήθειες σε άλλα κράτη ιατρικών φορτίων και συσκευών λόγω έλλειψης επαρκών αποθεμάτων όπως σε μάσκες κ.α. και συγκεκριμένα τη Γερμανία να αρνείται να παρέχει αναγκαίο υγειονομικό υλικό στην Ελλάδα αποδεικνύοντας τα κίνητρά της που είναι το εθνικό συμφέρον όπως συνέβη και με το Nord Stream 2, η κατασκευή του οποίου δίχασε την Ε.Ε. ή ακόμη να θυμηθούμε την έλλειψη της ευρωπαϊκής ομοψυχίας που διαφάνηκε στην αρχή της υγειονομικής κρίσης αφού

¹⁵¹ Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ «Ο Εμπορικός Πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας μόλις άρχισε: Ο Μπάιντεν τετραπλασίασε τους Δασμούς σε Κινέζικες Εισαγωγές»

Διαθέσιμο στο:

<https://www.naftemporiki.gr/finance/world/1661038/o-emporikos-polemos-ipa-kinas-molis-archise-o-mpainten-tetraplasiase-toys-dasmoys-se-kinezikes-eisagoges/>



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

στην απάλυνση του εφιάλτη που βίωσε η Ιταλία αυτοί που ανταποκρίθηκαν τάχιστα ήταν η Ρωσία, η Κίνα και η Κούβα.

Στην επείγουσα ανάγκη για μεταρρύθμιση των πολιτικών του εμπορίου ώστε να καταστούν πιο πράσινες πιο ανθεκτικές και πιο βιώσιμες γνώμονα πάντα θα αποτελεί η διασφάλιση ότι δεν θα έχουμε κατάργηση των περιβαλλοντικών κανόνων, η διαφύλαξη της μικρής παραγωγής, η αποτροπή της ενίσχυσης της αύξησης της ανεργίας, κάτι που θα επέτρεπε ενδεχομένως την άνοδο, τουλάχιστον στη δική μας Ήπειρο του εθνικιστικού ακροδεξιού ρεύματος.

Ειδικότερα στη χώρα μας είναι δύσκολο για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αυτή η μετάβαση δεδομένου των ανύπαρκτων χρηματοοικονομικών εργαλείων και των πόρων για το ψηφιακό σχηματισμό. Επίσης είναι σημαντικό η ανάπτυξη αυτή μέσα από τη πράσινη συμφωνία να εγγυάται την εξάλειψη ενδεχομένων κοινωνικών ανισοτήτων χωρίς να διαλύσουμε τη μικρή παραγωγή, προστατεύοντας το περιβάλλον με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφύγουμε βίαιες προσαρμογές. Είναι αντιληπτό ότι στη Δυτική Μακεδονία με την απολιγνιτοποίηση μέσα σε ένα τόσο σύντομο διάστημα θα δημιουργηθούν τεράστια προβλήματα βιωσιμότητας των επιχειρήσεων και της κοινωνίας.

Από την άλλη ο πρωτογενής τομέας στην Ελλάδα αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα τόσο επειδή δημιουργεί θέσεις εργασίας αφού είναι πολλά τα νέα παιδιά που ενδιαφέρονται γεγονός που αποτρέπει την ολοένα συγκέντρωση πληθυσμού στα μητροπολιτικά κέντρα όσο και για την ασφάλεια των τροφίμων. Είναι πολύ σημαντική λοιπόν η δυνατότητα συνδυασμού του πράσινου, της ψηφιοποίησης και της κερδοφορίας έτσι που να συμβάλουν στην απεξάρτηση από έναν παραδοσιακό τομέα δίνοντας τη δυνατότητα διείσδυσης στις διεθνείς αγορές ανταγωνίζοντας αναπτυγμένες χώρες.

Είναι εμφανές λοιπόν ότι η προάσπιση της εθνικής ευημερίας μέσα από πολιτικές επιλογές και παρεμβάσεις είναι καταλυτικός παράγοντας ώστε ένα κράτος να



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

επωφεληθεί από το παγκόσμιο εμπόριο που ποτέ ωστόσο δεν υπήρξε εντελώς ελεύθερο. Στο σημείο αυτό η Ε.Ε. οφείλει να κατανοήσει ότι, παρόλο που δεν έχει την ίδια ισχύ με τις υπερδυνάμεις ΗΠΑ, Κίνα και Ρωσία ο τρόπος που λειτούργησε τόσο εν μέσω πανδημίας όσο και στο πόλεμο της Ουκρανίας αποδεικνύει ότι έχει ικανότητες να παίρνει πρωτοβουλίες ώστε να καταστεί στρατηγικά αυτόνομη μετά την απειλή όσων συνέβησαν κατά τη διάρκεια και της κρίσης της πανδημίας και της επίθεσης στην Ουκρανία, σε τομείς που θα συμπεριλαμβάνουν όχι μόνο τα αμυντικά αλλά και τα επισιτιστικά και τη σύγχρονη τεχνολογία ώστε να κερδίζει συμμετοχή στο παγκόσμιο ΑΕΠ, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου προβλέπεται ότι θα παραχθεί από την Ασία.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τραυλός, Τζανετάτος, Δ., 2023. *Καπιταλιστική Αναδιάρθρωση Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης και Εργασία*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα

Μανώλη, Π. & Μάρης, Γ., 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kallipos.gr

Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, «*Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τραπεζικής της Ελλάδος*», Αθήνα 1978
Διαθέσιμο στο :
https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/Πρώτο_Παγκόσμιο_Πόλεμο.pdf
[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Νάσκου, Περράκη, Π. & Αντωνόπουλος, Κ. & Σαρηγιαννίδης, Μ., 2019. *Διεθνείς Οργανισμοί*. Β' Έκδοση. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

Krugman, P. & Obstfeld, M., 2009. *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ

Πολυχρονόπουλος, Γ. & Τσουνής, Ν., 2019. *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριο και Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*. Β' Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου

Λυμπερόπουλος, Κ. & Τζαναβάρας, Β. & Σαλαμούρα, Μ., 2015. *Στρατηγικές Διεθνούς και Εξαγωγικού Μάρκετινγκ*. Αθήνα: Εκδόσεις www.kalipos.gr

Forbes, S., 2023. Φιλελεύθερος, Philenews, «*Χρυσός: Η Απαγορευμένη Θεραπεία*»
Διαθέσιμο στο:
<https://www.philenews.com/oikonomia/article/1295493/chrisos-i-apagorevmeni-therapia>
[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Μαραβέγιας, Ν., 2016. *Ευρωπαϊκή Ένωση Δημιουργία Εξέλιξη Προοπτικές*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Μπαμπάνας, Π., 2004. *Νέα Διεθνής Οικονομία*. 1η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Κυπριωτέλης, Ε., Παγκόσμια Οικονομία-Στρατηγική-Εταιρική Διακυβέρνηση και Έλεγχος.

Υψηλό το Κόστος Αποσύνδεσης της Δύσης από την Κίνα του 2023. *Η Καθημερινή*, 4 Νοε. σσ. 27.

Velez, A., 2023. Euronews, «Πρόληψη της επόμενης πανδημίας: Το Έργο της ΕΕ που χρηματοδοτεί την έρευνα για τις λοιμώδεις νόσους»
Διαθέσιμο στο:

<https://www.euronews.com/my-europe/2023/11/20/preventing-the-next-pandemic>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Ετήσια έκθεση της ΕΚΤ 2020, «*Η Πανδημία προκάλεσε μεγάλη Οικονομική Καθίζηση*»

Διαθέσιμο στο

<https://www.ecb.europa.eu/press/annual-reports-financial-statements/annual/html/ar2020~4960fb81ae.el.html>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Ετήσια έκθεση της ΕΚΤ 2021, «*Η Χρονιά με μια Ματιά*»

Διαθέσιμο στο

<https://www.ecb.europa.eu/press/annual-reports-financial-statements/annual/html/ech.ar2021~14d7439b2d.el.html>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Ετήσια έκθεση ΔΝΤ 2022, «*Κρίση μετά από Κρίση, Δυναμική Χρέους*»

Διαθέσιμο στο

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2022>



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Εμμανουήλ, Σ., 2020. FORTUNE GREECE, «Ελληνικές Εξαγωγές: «Καραμπόλα» Προβλημάτων στις Διεθνείς Μεταφορές»
Διαθέσιμο στο: <https://www.ertnews.gr/eidiseis/oikonomia/poe-ektimisi-gia-yfesi-apo-13-eos-32-sto-pagkosmio-emporio/>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Παντιάς, Ζ., 2020. EPTNEWS, «ΠΟΕ-Εκτίμηση για Ύφεση από 13% έως 32% στο Παγκόσμιο Εμπόριο»
Διαθέσιμο στο:
<https://www.ertnews.gr/eidiseis/oikonomia/poe-ektimisi-gia-yfesi-apo-13-eos-32-sto-pagkosmio-emporio/>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

UNCTAD., 2023, «Άμεσες Ξένες Επενδύσεις»
Διαθέσιμο στο
<https://hbs.unctad.org/foreign-direct-investment/>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

EKT EYΡΩΣΥΣΤΗΜΑ., 2021, «Τι είναι το Έκτακτο Πρόγραμμα Αγοράς Στοιχείων Ενεργητικού λόγω Πανδημίας»
Διαθέσιμο στο
<https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me/html/pepp.el.html>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

EuropeanCommission., 2021, «Πίνακας Αποτελεσμάτων για την Ανάκαμψη και την Ανθεκτικότητα»

Διαθέσιμο στο
https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή «*Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας*»

Διαθέσιμο στο

https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_el#:~:text=

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Euractiv.gr., 2021 «ESM: Προγράμματα ΕΚΤ και Ταμείο Ανάκαμψης επέτρεψαν στην Ελλάδα να διατηρήσει υψηλά Ταμειακά»

Διαθέσιμο στο

<https://www.euractiv.gr/section/oikonomia/news/esm-programmata-ekt-kai-tameio-anakampsis-epetrep-san-stin-ellada-na-diatirisei-ypsila-tameiaka/>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

ΕΚΤ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ., 2022, «*Η Δήλωση Νομισματικής Πολιτικής μας με μια ματιά*»

Διαθέσιμο στο

https://www.ecb.europa.eu/press_conference/visual-mps/2022/html/mopo_statement_explained_december.el.html

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

Παναγιώτης, Σ., 2021. In newspaper, «*Ο Διαρκής Πειρασμός του Προστατευτισμού στη Παγκόσμια Οικονομία*»

Διαθέσιμο στο:

<https://www.in.gr/2021/06/21/economy/diethnis-oikonomia/o-diarkis-peirasmos-tou-prostateytismou-stin-pagkosmia-oikonomia/>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία.»

Τσίρος, Σ., 2022. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, «Οι Τρεις Αβεβαιότητες που μπορούν να Μετατρέψουν το 2023 σε Θρίλερ»
Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/economy/562190707/oi-treis-avevaiotites-poy-mporoyn-na-metatrepsoyn-to-2023-se-thriler/>

[πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2024]

ΟΤ Οικονομικός Ταχυδρόμος, «G20: Ελάχιστος Φόρος 2% στους Δισεκατομμυριούχους – Η Πρόταση 4 υπουργών Ισχυρών Οικονομιών»
Διαθέσιμο στο: <https://www.ot.gr/2024/04/25/diethni/g20-elaxistos-foros-2-stous-disekatommyriouxous-i-protasi-4-ypourgon-isxyron-oikonomion/>

[πρόσβαση 30 Απριλίου 2024]

Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ «Ο Εμπορικός Πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας μόλις άρχισε: Ο Μπάιντεν τετραπλασίασε τους Δασμούς σε Κινέζικες Εισαγωγές»

Διαθέσιμο στο: <https://www.naftemporiki.gr/finance/world/1661038/o-emporikos-polemos-ipa-kinas-molis-archise-o-mpainten-tetraplasiase-toys-dasmoys-se-kinezikes-eisagoges/>

[πρόσβαση 20 Μαΐου 2024]



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ευαγγελία Αντωνίου» «Το Ελεύθερο Εμπόριο και πως επηρεάζει η οικονομική Κρίση που προήλθε από την υγειονομική Κρίση στα δεδομένα αναφορικά με την ιστορία του Διεθνούς Εμπορίου και ποια τα αποτελέσματα στη Διεθνή Οικονομία..»

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.